

14. Keskiviikkona 3 päivänä toukokuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

380

Hallituksen esitys 3/1995 vp

2) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..

„

Hallituksen esitys 4/1995 vp

3) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

„

Hallituksen esitys 5/1995 vp

4) Hallituksen esitys Thaimaan kuninkaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..

„

Hallituksen esitys 6/1995 vp

5) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

„

Hallituksen esitys 7/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta 381

Hallituksen esitys 8/1995 vp

7) Lakialoite laiksi neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä Suomen osallistumisesta Euroopan talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen 383

Lakialoite 1/1995 vp (Seppänen)

8) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 391

Lakialoite 3/1995 vp (Lahtela ym.)

9) Lakialoite laiksi kalastuslain muuttamisesta 393

Lakialoite 4/1995 vp (Rajamäki ym.)

10) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 1994 ... 398

„

Kertomus 13/1994 vp

11) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuosilta 1992—1994 401

„

Kertomus 1/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alaranta, Elo, Enestam, Huttu, Hyssälä, Itälä, Karjula, Kiljunen, Kiviniemi, Krohn, Pekkarinen, Peltomo, Perho-Santala,

Salolainen, Skinnari, Törnqvist, Vihriälä ja Viitanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Vihriälä ja Alaranta.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Krohn, virkatehtävien vuoksi edustajat Enestam, Huttu, Itälä, Kiviniemi ja Viitanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aho, Alaranta, Karjula, Pekkarinen, Salolainen ja Törnqvist sekä tämän kuun 5 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Elo, Hyssälä, Peltomo, Perho-Santala ja Skinnari.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

Puhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä ed. Tiuri ja varajäsenyydestä ed. H. Markkula. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Lisäksi ilmoitetaan, että viime perjantain täysistunnossa suoritettua valtiovarainvaliokunnan täydennysvaalissa valiokunnan jäseneksi valitun ed. Saarion tilalle on valittava valiokuntaan uusi varajäsen.

Ilmoitetaan, että ulkoasiainvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan ensi tiistaina 9 päivänä toukokuuta kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat vaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi tiistaina kello 11.

Suuren valiokunnan ja valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuri valiokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Tuomiojan sekä että valtiovarainvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Pekkarisen ja varapuheenjohtajakseen ed. Törnqvistin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 3/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 4/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 5/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys Thaimaan kuningaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 6/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

Hallituksen esitys 6/1995 vp

5) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 7/1995 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tiisanen: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen yleisperusteluissa todetaan, että ”Vietnam on vuosia kestäneiden sotien ja levottomuuksien jälkeen palaamassa kansainväliseen talouselämän piiriin”. Mielestäni on aiheellista tässä kohtaa todeta, että pari vuosikymmentä jatkunut Vietnamin taloudellinen ja poliittinen aktiivisesti ajettu eristäminen on ikään kuin hintaa, mitä maksetaan Vietnamilla 50-, 60- ja 70-luvuilla näiden maksattajien kokemista sotilaallisista ja ennen muuta poliittisista tappioista.

On varsin hyvä asia, että Suomi on ei vain tämän 5) kohdan, Vietnamin, vaan myös näiden muiden, pääosassa etelässä, kolmannen maailman alueella sijaitsevien valtioiden kanssa aloittamassa tällaisen yhteistyön. Kuitenkin, kun katson vielä yleisperustelujen nykytila-kohtaa, niin tässä todetaan arvokkaiden luonnonvarojen hyödyntäminen ja sen merkitys ikään kuin Suomelle. Haluaisin omalta puoleltani todeta, että on tässä yhteistyössä aina otettava huomioon, kun puhutaan kehitykseen luonnonvaroista, myös niiden hyödyntäminen ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 8/1995 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Tarkka: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen lähtökohtana on EU-neuvoston direktiivi tekijänoikeuden suoja-aikojen muuttamisesta. Siinä ideana on yhdenmukaistaa unionin alueella vallitseva varsin kirjava käytäntö, ja tätä tarkoitusta on vaikea vastustaa, vaikka

se johtaa kyllä Suomen kannalta vähän hankaliin tilanteisiin. Muutoksen taustalla on se, että vanha suoja-aikasaännös pyrki turvaamaan tekijän jälkeen kahden sukupolven oikeudet teokseen. Direktiivi olettaa keski-ikäen nousseen sillä tavalla, että 50 vuoden suoja-aika ei enää täyttäisi tätä tarkoitusta. Suomi on esittänyt tämän käsityksen perustuvan vääriin tulkintaan ja asettunut siksi vastustamaan muutosta. On ilmeistä, että 50 vuoden suoja-aika olisi alkuperäisen tarkoituksen kannalta riittävä.

Direktiivi 70 vuoden suoja-ajasta on kuitenkin hyväksytty ja astunut voimaan, ja siihen meidän on ilmeisesti tyytyminen. Tämä on niitä ei-toivottuja seurauksia EU-jäsenyydestä, joihin joudumme alistumaan jäsenyydestä koituvien etujen vastapainoksi.

Lakiesitykseen sisältyy kuitenkin vakava periaatteellinen kauneusvirhe, joka eduskunnan tulisi mielestäni huolellisesti tutkia. Ongelma koskee sellaisia teoksia, jotka ovat vapautuneet Suomessa sovelletun 50 vuoden suoja-ajan mentyä umpeen. Esityksen siirtymäsääntöjen mukaan tällaiset teokset olisivat vapaasti käytettävissä vuoden 2000 alkuun asti, mutta sen jälkeen ne tulisivat direktiivin mukaisen suoja-ajan piiriin. Toisin sanoen ne, jotka ovat nyt julkaisseet näin vapautuneita teoksia tai ryhtyneet valmistelemaan julkaisemista, joutuvat äkkiä sellaiseen tilanteeseen, että hyvin perustein vapaaksi oletetulla teoksella onkin kustannuksia aiheuttava tekijänsuoja.

Esityksen siirtymäsäännökset kyllä myöntävät periaatteessa, että suoja-ajan muutos on tällaisessa tapauksessa taannehtiva säännös ja siksi kohtuuton. Tilannetta yritetään korjatakin, mutta esitys ei kuitenkaan toteuta tätä periaatetta johdonmukaisesti ja käytännössä loppuun asti. Se merkitsee sitä, että vuoden 2000 jälkeen siihen asti vapaa teos saa taannehtivasti tekijänsuojan, vaikka teoksen julkaisuun ryhtyminen on tapahtunut tilanteessa, jossa teos on vapaa. Tämä ei ole hyväksyttävissä, sillä taannehtivuus on vastoin länsimaisen oikeuskäytännön kaikkein keskeisiä periaatteita.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ehdottaakseni, että esityksestä tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto sen taannehtivuutta koskevilta osin, ja olen hyvin iloinen, että puhemiesneuvosto on tullut samaan tulokseen.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Joskus 60-luvun puolella väitettiin, että rokki muuttaa maailmaa. Tuskin kukaan väitteen esittäjistä

osasi ennakoida, että rokki muuttaa myös koko eurooppalaista tekijänoikeuslainsäädäntöä. Esityksen perusteluista käy ilmi, että brittimuusikko Phil Collinsin Euroopan yhteisön tuomioistuimessa nostaman oikeustapauksen ratkaisu on aiheuttanut myös Suomen esityksen ja suoja-ajan pituuden lisäämisen, josta ed. Tarkka juuri puhui.

Sinänsä on erikoista, että tekijänoikeus ylipääntänsä koskaan lakkaa. Tekijänoikeushan on kaksijakoinen oikeus. Se, joka on luonut tieteellisen tai taiteellisen teoksen, omistaa sen henkisesti aina, ja hänen jälkeläisensä, perillisensä, voivat myös valvoa tekijän henkisiä oikeuksia niin, että tekijä tulee tekijänä mainituksi ja että teosta ei julkaista tekijää loukkaavalla tavalla.

Sen ohella tekijänoikeuteen liittyy myös vahvoja taloudellisia puolia. Yksinoikeus teoksen julkaisemiseen, monistamiseen ja esittämiseen voidaan luovuttaa. Luovutussopimuksessa yleensä luovutuksen saaja korjaa liiketaloudellista voittoa sikäli kuin korjaa ja tekijä saa provisiota.

Tästä tekijänoikeudesta nyt on lähinnä kysymys. Tämä on jostain syystä aikanaan hyväksytty, että se voi lakata 50 vuoden kuluttua tekijän kuolemasta. Mikään muu varallisuus-oikeus ei sillä tavalla lakkaa olemasta. Niin kauan kuin on perintöön oikeutettuja sukulaisia, niin kauan myös varallisuus-oikeus säilyy. Itse asiassa perintö-oikeus on kapitalistisen talousjärjestelmän keskeinen synnyttäjä, en sano keskeinen kulmakivi, koska se ei ole kaunis kielikuva, mutta hyvin tärkeä, aivan olennainen, välttämätön tekijä. Mutta jostain syystä enkä inhimillisen toiminnan tuotteista arvokkain, tieteellinen tai taiteellinen teos, on asetettu sellaiseen asemaan, että lainsäädäntö määrää, että taloudellinen oikeus perillisten osalta lakkaa.

Arvoisa puhemies! Tässä ei varmaankaan ole kysymys mistään taiteelliseen luomistyöhön liittyvästä erityistieteestä vaan siitä tosiasiasta, että tekijänoikeuden, tekijän taloudellisten oikeuksien hyödyntämisestä on tullut mittava elinkeino. Maailmanlaajuisesti viihdeteollisuus on suurin teollisuudenala. Kaikki perustuu siihen, että tekijänoikeuksia luovutetaan. Kun kustannukset täyttävät 50 ja 100 vuotta, niillä on yhä enemmän yksinoikeudella täysin vapaasti taloudellisesti hyödynnettäviä teoksia.

Suomen 50 vuoden lyhyehköstä, nyt kumoutuvasta suoja-ajasta on ollut sekin seuraus, että 1970-luvun puolivälin jälkeen runoilija Eino Leinon tytär joutui hankkiutumaan kunnan- ja val-

tionavustusten piiriin samaan aikaan, kuin Leinon kustantaja suoja-ajan päätyttyä julkaisi koottuja teoksia ja korjasi miljoonavoittoja. Tässä, arvoisa puhemies, näkyy myös se, että 50 vuoden aika ei sukupolvien yli kantavana ole sillä tavoin pitkä kuin on haluttu väittää.

Tekijänoikeuslainsäädäntö on hyvin monimutkaista ja vaikeasti hallittavaa, niin kuin jo tähänkin esitykseen perehtyvät voivat havaita. Yksi erikoinen piirre esityksessä on, että tämä kuitenkin olennaisesti koskee tekijänoikeuksien taloudellista hyödyntämistä, mutta sanaa raha täällä ei mainita. Ehkä se on vain häveliäisyyttä kulttuurin, tieteellisen ja taiteellisen luomistyön edessä. Mutta pelkään pahoin, että hallitus ei tässä yhteydessä ole halunnut lopullisesti määrittellä, mitä tapahtuu niille taloudellisille oikeuksille, joiden kohteena ovat teokset tulevat vapaiksi, sen jälkeen kun lainsäädäntö hyväksytään.

Tässä suhteessa sekä perustuslakivaliokunta että sivistysvaliokunta varmasti joutuvat ponnistelemaan hyvin paljon voidakseen ennakoita, miten varallisuus-oikeudet tulevat jakautumaan sen jälkeen, kun teokset tulevat vapaiksi. Tietyt ylimenosaännökset ovat selviä. Jos jollakin on painettuna teoksia, kirjoja, äänitteitä teoksista, jotka nyt tulevat suoja-ajan piiriin, ne voidaan edelleen myydä vanhojen ehtojen mukaisesti. Mutta, mitä tapahtuu niille, joista lain voimaantumisen jälkeen otetaan uusia painoksia, joiden osalta tekijänoikeudet palautuvat? Eivät ne tietenkään läheskään aina tekijöille palaudu, vaan heidän laillisille perijöilleen. Tässä suhteessa minusta hallitus on perustellut tätä probleemia sillä tavoin, että tekijänoikeuden luovutuksen saaja, lyhyesti sanoen ja vähän yleistäen kustantaja, olisi se, joka ensisijaisesti saisi pitää taloudellisen hyödyn.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä tulkintalinja, jos se nyt on hallituksen linja, se tulee selviämään valiokuntakäsittelyssä, ei voi olla oikea. Jo se, että varallisuus-oikeudelta katkaistaan lailliseen perimykseen sisältyvä mahdollisuus hyödyntää jatkuvasti, on hyvin poikkeuksellinen. Voi tietysti kysyä, onko sellainen edes tehtävissä tavallisena lakina, mutta ehkä perustuslakivaliokunta ei tähän ongelmaan enää joudu puuttumaan, koska kerran se ratkaisu on tehty.

Minusta tämän lainsäädännön taustalla oleva direktiivi ja koko tekijänoikeuden ideologia lähtee siitä, että teoksen luoja, tekijä, on se, joka ensisijaisesti on oikeutettu saamaan taloudellisen hyödyn tästä teoksesta. Tämä suoja koskee mei-

dän oikeusjärjestyksemme mukaan myös hänen laillisia perillisiään. Siinä mielessä minusta tulkintalinjan pikemminkin pitäisi mennä sillä tavoin, että jollei ole aivan selvää, että tekijä aikanaan tekijänoikeuksien taloudelliset hyödynnetytyydet luovuttaessaan on tarkoittanut luopua niistä iäksi saamaansa korvausta vastaan, niissä tapauksissa tämä taloudellinen oikeus ei palaudu, mutta kaikissa muissa joudutaan erilaisin sopimustulkinnoin jakamaan tuo taloudellinen hyöty uudelleen nyt syntyvän suojan ja kustantajan kesken.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

7) Lakialoite laiksi neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen osallistumisesta Euroopan talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen

Lähetekeskustelu
Lakialoite 1/1995 vp (Seppänen)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

E d. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Euroopan unionista käytiin täällä eduskunnassa raju päivä- ja jopa yökausia kestänyt keskustelu. Mutta se keskustelu käytiin vasta kansanäänestyksen jälkeen, jolloin sillä ei ollut enää mitään merkitystä lopputulokseen. Mikä on Suomen kanta eteemme tuleviin EU-ratkaisuihin jatkossa, siitä on syytä käynnistää keskustelu mahdollisimman nopeasti, jo ennen kuin ratkaisu on lopullisesti tehty. Tämä koskee jäsenyyttä sekä EU:n rahaja talousliitossa Emussa että myös sotilaallisessa järjestössä Weu:ssa.

Sekä edellinen hallitus että Lipposen hallitus ovat sitoutuneet Rahaunionin ehtojen täyttämiseen. Lipposen hallituksen ohjelman mukaan hallituksen talouspolitiikka tähtää siihen, että Suomi täyttää Euroopan unionin talous- ja rahanliiton kriteerit, jotta Suomi voi niin päättäessään liittyä Talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen heti sen käynnistyessä.

Emun rakenteet ja säännöt on varsin tarkkaan määritelty Maastrichtin sopimuksessa. Minusta

kuitenkin tuntuu, että seuraaviin Emun piirteisiin ei ole ehkä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. EU:n komissio voi nimittäin rangaista jäsenmaita, jotka eivät noudata EU-komission ohjeita ja suosituksia, joilla tähdätään Emun konvergenssiehtojen eli lähentymisehtojen eli juuri Emukriteerien täyttämiseen. Sanktiona voi olla esimerkiksi EU:n investointipankin rahoituksen vaikeuttaminen. Jäsenmaille voidaan määrätä pakko tai jäsenmaa voidaan määrätä tekemään koroton talletus EU:n tilille. Nämä määräykset koskevat nimenomaan julkisten alijäämien rajoittamista. Näin ollen EU saa saman tapaisen roolin kuin kansainvälisellä valuuttarahastolla on kehitysmaiden suhteen.

EU pyrkii entistä kovemmalla kädellä ohjaamaan ja määräilemään jäsenmaidensa talous- ja sosiaalipolitiikkaa. Ainakin uhkailut kuuluvat kuvaan. Suoranaisiin rangaistuksiin ja sanktioihin voi olla pidempi matka, mutta nekin ovat EU:n komission takataskussa Maastrichtin sopimuksen perusteella. On selvää, että uhkaukset ja painostus kohdistuvat erityisesti pieniin, heikompiin ja velkaihin jäsenmailhin.

Uhkauksista saatiin jo esimakua, kun EU:n konvergenssiehtojen täyttämistä ja jäsenmaiden lähentymisohjelmia tarkasteltiin ensimmäisen kerran tämän vuoden alussa. Tällöin EU:n komissaarit uhkailivat Etelä-Euroopan maita sillä, että niiltä vedetään rakennerahastojen tukea pois, jos ne eivät noudata lähentymisohjelmia. Voidaan kysyä, sopiiko tällainen uhkailu yhteen demokraattisten pelisääntöjen ja tasa-arvon kanssa. Voiko esimerkiksi EU:n pienempi jäsenmaa uhata suurempaa jäsenmaata, joka paisuttaa varustelumenoja julkista velkaa kasvattaen? Tällainenkin kysymys voidaan esittää.

Emun talouspoliittisista seurauksista on paljon keskusteltu. Niistä keskeisiä ovat ainakin seuraavat. Ensinnäkin rahapoliittisen itsenäisyyden menetys. Rahapoliittinen itsenäisyys menee kokonaan. Oma valuutta- ja korkopolitiikkaa ei enää ole. On otettava huomioon, että tulevassa Euroopan keskuspankissa raha, kunkin valtion osuus peruspääomasta, ratkaisee äänivallan monissa kysymyksissä ja että keskuspankin kuusijäsenisessä johtokunnassa kaikilla mailla ei ole edes edustajaa. Myös Euroopan keskuspankille tulee rankaisu- ja sakotusvalta.

Toinen seuraamus olisi se, että budjettipoliittikan merkitys kasvaa. Kun rahapoliittikka katoaa, kussakin maassa voidaan reagoida suhdannevaihteluihin lähinnä budjettipoliittikalla, jonka merkitys siis korostuu. Kuitenkin Emu-kriteerit

toisaalla aiheuttavat rajoituksia juuri samaiselle budjettipolitiikalle, kun alijäämiä tarkkaillaan tiukemmin. Mahdollisuudet harjoittaa työllisyyttä tukevaa budjettipolitiikkaa siis mitä ilmeisimmin supistuvat.

Kolmas seuraamus, josta voi olla varsin varma, on se, että palkkajousten merkitys niin ikään kasvaa. Talousasiantuntijat ovat varsin yksimielisiä siitä, että Emu lisää palkkojen "joustavuuden" tarvetta. Se johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että valuuttakursseja ei voi enää käyttää kilpailukyyn parantamiseen. Jäsenmailla ei ole enää omaa valuuttapolitiikkaa, ja ainoaksi nopeasti vaikuttavaksi keinoksi parantaa kilpailukykyä jää siis palkkojen alentaminen ja vain se.

Entäpä sitten myönteiset vaikutukset? Emun kolmannella vaiheella voidaan tietenkin olettaa olevan myös myönteisiä vaikutuksia. Valuuttakurssien epävarmuus pienenee ja EU-maiden välisestä kaupasta se poistuu. Valuutanvaihtokustannukset pienenevät. Korot ehkä vakautuvat ja vaihtotaseen merkitys talouspolitiikan rajoitteena vähenee. Jäsenmaillahan ei enää oikeastaan ole omaa vaihtotasetta Emun toteutuessa, vaan pelkästään EU:lla on vaihtotase, joka kuvaa EU:n taloussuhteita ulkopuolisen maailman kanssa.

Myönteisiin odotuksiin voidaan kuitenkin liittää myös kysymysmerkkejä. EU:n yhteinen valuutta ei poista ecun ja kahden muun päävaluutan, dollarin ja jenin, välisiä heilahteluita. Korkeat eri jäsenmaiden välillä tietysti pienenevät, mutta ei ole mitenkään itsestäänselvää, että suurella EU-alueella korot ovat nimenomaan alhaiset. Kun inflaation rajoittamistavoitetta korostetaan, reaalikorot voivat pysyä melko korkeina. Erilaiset raha- ja korkokriisit ovat kaiken lisäksi mahdollisia myös laajemmalla yhtenäisellä talousalueella. Tästä USA tarjoaa monia esimerkkejä.

Arvoisa puhemies! Minun käsitykseni on se, että meillä ei ole syytä, tarvetta eikä varaa luopua omasta keskuspankista, valuuttakurssipolitiikasta ja rahasta. Ne tulee säilyttää, jotta voimme harjoittaa itsellisempää ja nimenomaan työllistävää politiikkaa. Niin kuin jo alussa totesin, keskustelun tarve Emusta on nyt kova. Jotta sitä saadaan aikaan laajemmin, tähän maahan tarvitaan myös selkeästi EU-kriittinen liike. Sen puute johtaa eurohurraajien ylivaltaan ja sitä kautta yksipuolisuuteen, kun analyyseja päätösten pohjaksi tehdään. Sellainen yksipuolisuus taas on tälle maalle varmasti vahingoksi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Olemme siirtymässä Emun kolmanteen vaiheeseen sen mukaan kuin Maastrichtin sopimukseen on kirjotettu. Päivä päivältä näyttää selvemältä, että hallitustenvälisissä kokouksissa vuonna 1996, ensi vuonna, tämä asia, siirrytäänkö Emuun vai ei, ei tule lainkaan esille, koska siitä on olemassa Maastrichtin sopimuksessa selvät määräykset. Niitä konvergenssikriteerejä, jotka Maastrichtin sopimukseen liittyvät, ollaan eri jäsenmaissa täyttämässä. Se, mitä sen jälkeen tapahtuu, on kirjattu olemassa oleviin sopimuksiin.

Henkilökohtaisesti en ole huolestunut niinkään Suomen markan katoamisesta maksuvälineiden joukosta kuin siitä, että meillä tullaan harjoittamaan meille vierasta ja meille kenties sopimatonta rahapolitiikkaa. Nimittäin rahapolitiikkakonsepti, joka EU:ssa tänä päivänä on, palvelee Saksan tarpeita ja keskus- ja ydinalueiden tarpeita. Saksassa on harjoitettu menestyksellisesti kovan markan politiikkaa ja sellaista politiikkaa, joka sopii ylijäämämaalle, maalle, jonka talous on ollut moderni ja perustunut vientiteollisuuteen ja raaka-aineiden tuontiin. Sille on ollut edullista harjoittaa juuri sellaista rahapolitiikkaa kuin Sakassa on harjoitettu.

Suomen osalta on kyseenalaista se, voidaanko periferiassa, syrjäisillä alueilla, kaukana keskuksesta, kaukana ydinalueista, harjoittaa samanlaista politiikkaa kuin keskuksissa ja ydinalueilla ja onko se meillä viisasta. Minä henkilökohtaisesti uskon, että se ei ole viisasta eikä kansallisen etumme mukaista. Nimittäin silloin Suomi joutuu sopeutumaan muualla harjoitettavaan politiikkaan, jos se on samanlaista muualla ja meillä, tavoilla, jotka vaikuttavat kielteisesti maamme kansantalouden kehitykseen ja jotka pitävät sisällään sen, että työttömyys tulee olemaan yksi sopeutumisen väline vähän siihen tapaan kuin tähän asti on kovan markan politiikkaan sopeutettu antamalla työttömyyden lisääntyä.

Työttömyysongelma syntyy siinä tapauksessa, että yhteistä valuutta-alueita, tässä tapauksessa EU:ta, kohtaa ulkoa päin shokki, siis muun valuutan devalvaatio tai revalvaatio, ja sillä on sitten erilaiset vaikutukset eri EU-maissa, koska EU-maiden kansantaloudet ovat rakenteiltaan erilaisia. Shokin, ulkomaisen devalvaation tai revalvaation, vaikutukset eri EU-maissa ovat epäsymmetriset. Tämä epäsymmetrinen shokki saa aikaan erilaisen sopeutumistarpeen näissä maissa. Vaara on, että syrjäisillä alueilla kaukana keskuksista me joudumme sopeutumaan tällaiseen shokkiin, joka saattaa olla esimerkiksi met-

säteollisuuden laskutusvaluutan dollarin devalvaatio, turvautumalla työttömyyden lisääntymiseen ja palkkojen alentamiseen. Nämä epäsymmetrisen shokin vaikutukset oli kirjattu jo niihin selvityksiin, joita tehtiin ennen EU-jäsenyyttä, mutta EU-jäsenyys meillä hyväksyttiin huolimatta siitä, että se tuo mukanaan tällaisen sopeutumispakon, mitä edustaa työttömyyden ja palkkojen alentamisen tarve siinä tapauksessa, että toteutuu epäsymmetrinen shocki.

Sitten haluan kiinnittää huomiota EU:n talous- ja rahaunionissa, Emussa, siihen demokratiaikäsitukseen, joka siellä on taustalla. Nimittäin EU:ssahan rahapolitiittinen valta keskittyy aivan poikkeuksellisella tavalla pääkonttoriin. Tältä osin tämä valta on poissa myös Suomen Pankista. Suomen Pankki on silloin pääkonttorin haarakonttori. Rahapolitiikka, jota meillä harjoitetaan, annetaan meille ulkoa, muut antavat sen meille. Kuitenkin rahapolitiikalla on mitä laajin ja merkittävin vaikutus Suomessa harjoitettavaan finanssipolitiikkaan, valtion budjettipolitiikkaan, ja sitä kautta niihin asioihin, jotka ovat meillä tähän asti olleet eduskunnan päätöksenteon kohteena.

Itse asiassa nyt käsillä olevaan konseptiin siirtymiseen, Talous- ja rahaliittoon Emuun liittyy ongelma, jota on vähemmän käsitelty julkisuudessa. Se on se, mikä on Suomen Pankin asema välikautena, nyt kun se on vielä eduskunnan pankki ja ennen kuin siitä tulee pääkonttorin pankki eli EU:n pankki. Nimittäin vaara on, että ns. Hallbergin komitean esityksen mukaisesti Suomen Pankki vapautettaisiin parlamentaarisesta kontrollista ja valvonnasta, eikä se olisi kenenkään kontrollissa välivaiheen ajan, vaiheen, jolloin eduskunta ei enää kontrolloi eikä EU vielä kontrolloi sitä. Tätä pidän erittäin vaarallisena kehityssuuntana. Näen, että Hallbergin komitea ehdottaa tällaista mallia, että Suomen Pankki vapautettaisiin muutaman vuoden ajaksi ei kenenkään kontrolliin, millä olisi erinomaisen hankalia vaikutuksia Suomessa harjoitettavaan talouspolitiikkaan. Kyllä meidän täytyy ainakin tämän välivaiheen ajan, ennen kuin Suomen Pankista tulee EU:n pankki, pitää se eduskunnan valvonnassa. Tältä osin mielestäni Hallbergin komitean johtopäätökset on torjuttava.

Haluan kiinnittää huomiota siihen hallituspuolueen kansanedustajana, että myöskään hallitusohjelmassa ei ole otettu kantaa siihen, että toteutettaisiin Hallbergin komitean suositukset tämän välivaiheen aikana. On mahdollista, että se toteutetaan, siihen ei siis ole otettu kantaa,

mutta sen takia me hallituspuolueiden kansanedustajat olemme vapaita torjumaan tällaisen kontrollin poistamisen, jonka uhka tänä päivänä on, ja voimme rehellisesti ja vapaasti vaatia sitä, että Suomen Pankki säilytetään eduskunnan pankkina eduskunnan päätösvallassa ja eduskunnan valvonnan kohteena, koska vaihtoehto olisi, että sitä ei kontrolloisi kukaan. Huonompi vaihtoehto vielä eduskunnan valvonnalle on se, että sitä kontrolloi EU, sitä kontrolloi Euroopan keskuspankki, jonka haarakonttori siitä tulisi. Sen jälkeen meillä ei olisi teoreettistakaan mahdollisuutta vaikuttaa rahapolitiikkaan, jota maassa harjoitetaan. Nyt meillä sellainen teoreettinen mahdollisuus on.

Vielä Euroopan talous- ja rahaunionia Emua vastaan toimivat ne kriteerit, joita kansantaloustieteen käsitteistössä käytetään optimaalisesta rahaliitosta ja raha-alueesta ja siihen liittyvistä seikoista. Nimittäin tällaista optimaalista valuutta-alueetta tai raha-alueetta Euroopan unioni ei muodosta sen takia, että se koostuu kansantalouden rakenteiltaan liian erilaisista maista. Meillä ei ole käytössämme niitä politiikanteon välineitä, joilla voitaisiin helpottaa sopeutumista epäsymmetriseen shockiin. Eli meillä ei ole käytössä EU:ssa aluepolitiikkaa, joka syrjäisille pienille maille tekisi mahdolliseksi saada hyvitystä keskus- ja ydinvalloilta niistä eduista, joita tietyistä asioista tulee keskus- ja ydinvalloille, ja niistä haitoista, joita tämä järjestelmä automaattisesti tuottaa syrjäalueille. Meillä ei ole käytössä johtuen Euroopan kulttuurieroista ja historiasta työvoiman vapaata liikkuvuutta, mikä on sekin eräs edellytys optimaalisen raha-alueen, optimaalisen valuutta-alueen synnylle. Tämän takia Talous- ja rahaliitto, jota ollaan pystyttämässä, ei ole perusteiltaan oikea kaikille maille, kun siihen ei kuulu työvoiman vapaa liikkuvuus.

Kolmas asia liittyy palkkojen ja hintojen joustamiseen. Optimaalisella raha-alueella tarvitaan palkkojen ja hintojen joustamista toisella tapaa kuin mikä meillä on osoittautunut mahdolliseksi, joustamista nimenomaan siihen kohdistuviin epäsymmetrisiin shokkeihin. Eli jos me emme hyväksy työttömyyden lisääntymistä, meillä ei ole käytössä aluepolitiikan välineistöä eikä työvoiman liikkuvuutta, niin sitten palkat ja hinnat joustavat, ja tiedättehän, mihin suuntaan: alaspäin tässä nimenomaisessa tapauksessa.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva asia, Talous- ja rahaunioni, johon ollaan siirtymässä Maastrichtin sopimuksen mukaisessa järjestyksessä ja aikataulussa — ei ole näköpiirissä, että

tätä aikataulua oltaisiin muuttamassa — on kansantaloutemme kannalta mitä tärkein asia. Se vaikuttaa Suomessa demokratiaan, rahapolitiikan kautta kaikkeen siihen liikkumavaraan, joka poliitikoilla on maamme kansantalouden tilasta vastattaessa. Tällaiseen asiaan mielestäni pitäisi ottaa kantaa kansanäänestyksessä.

Haluan kiinnittää huomiota näin hallituspuoleen kansanedustajana siihen, että hallitusohjelmassa ei suhtauduta kielteisesti kansanäänestykseen. Tältä osin tämän kansanäänestyksen vaatiminen on niitä asioita, joita pidän tärkeänä maamme edun turvaamiseksi Maastrichtin sopimusta vastaan. Minä en kannata Maastrichtin sopimusta tältä osin. Pidän erittäin epäviisaina niitä tavoitteita, joilla meitä yritetään saada ensimmäisten joukossa liittymään Talous- ja rahanunioni Emuun.

Olen kiinnittänyt huomiota siihen, miten EU:n komission jäsenet kulkevat New Yorkissa selittämässä sitä, että Talous- ja rahaunionin perusteista pidetään kiinni ja että kuusi maata on ensimmäisten joukossa siihen mukaan menossa. Näiden kuuden maan joukossa EU:n komission USA:ssa lausuman todistuksen mukaan on Suomi. Tällainen aikataulu, että Suomi on mukana ensimmäisten joukossa EU:n talous- ja rahaliitto Emussa, on kansantaloutemme etujen vastainen asia sen takia, että se pitää sisällään työttömyyden hyväksymisen yhteiskuntapolitiikan välineenä, jotta voitaisiin toteuttaa Maastrichtissa sovittuja konvergenssikriteerejä, joiden tärkein peruste on rahan arvon muuttuminen. Eli kyllä rahan arvo ja työttömyys tai työllisyys ovat näissä kysymyksissä kauppatavaraa.

Pidän erinomaisen tärkeänä, että tästä asiasta alustetaan keskustelu ja käydään keskustelu ja mielellään käydään kansanäänestys, jotta voidaan kansan antaa arvottaa sitä, mitä pidetään tärkeänä. Niitä arvoja, jotka Maastrichtissa on sovittu vai niitäkö arvoja, jotka liittyvät meidän tämän hetken kansantaloutemme pahimman vitauksen eli työttömyyden torjumiseen. Nämä asiat ovat ristiriidassa keskenään: Talous- ja rahaliitto Emu, siihen pyrkiminen ensimmäisten joukossa, ja työttömyyden torjuminen. Tässä tilanteessa haluaisin, että työttömyyttä torjuttaisiin, eikä niin, että pyritäisiin ensimmäisten joukossa Talous- ja rahaliitto Emuun, koska se ei ole meidän etujemme mukainen asia. Tämän takia olen tehnyt aloitteen kansanäänestyksen suorittamiseksi tästä asiasta, koska minusta näyttää siltä, että poliittinen eliitti on kansaa valmiimpi sitoutumaan sellaiseen tavoitteeseen, joka ei ole

meille edullinen. Meidän täytyy ajatella itseämme, koska kukaan muuhan ei ajattele meidän etuamme kuin me itse.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eiköhän ed. Seppäsen mielipide tässäkin asiassa muutu sen jälkeen, kun herrat vain ehtivät antaa hänelle uusia ohjeita.

Ed. Seppänen väitti täällä, että EU:lla ei olisi aluepolitiikkaa. Jos katsoo EU:n budjettia, sehän ei ole oikeastaan mitään muuta kuin aluepoliittisen rahan jakamista, toisaalta maataloudelle mutta myöskin elinkeinoelämän tarpeisiin. EU on kaiken kaikkiaan aluepoliittisen rahanjaon kone.

Kun ed. Seppänen väitti, että Euroopan sisällä on varsin suuria eroja, totuus on se, että onhan Suomenkin sisällä varsin suuria eroja. Jos verrataan pääkaupunkiseutua ja Pohjois-Karjalaa, erot ovat huomattavia. Siitä huolimatta Suomessa voi olla yksi ja yhtenäinen valuutta.

Mitä tulee Emun tavoitteisiin, tavoitteenahan on alijäämien kurissapitäminen eli se, että tämä sukupolvi ei syö jo seuraavan sukupolven leipää, ja myöskin se, että meillä olisi alhainen inflaatio ja alhainen korkotaso. Näitäkö asioita ed. Tennilä vastustaa? Eivätkö ne ole terveen talouspolitiikan periaatteita ja eikö niiden puolesta pitäisi tehdä kaikkialla Euroopassa yhteistä työtä?

Ed. Tennilä on aivan oikeassa, kun hän sanoo, että budjettipolitiikan merkitys kansallisissa parlamenteissa korostuu, kun finanssipolitiikka saa keskeisemmän sijan. Eikö se ole hyvä, että Suomenkin eduskunta saa talouspolitiikassa keskeisemmän sijan? Te olette aikaisemmin arvostelleet sitä, että Suomen Pankki on liian voimakas meillä talouspolitiikkaa tehtäessä. Täytyy todeta se, että kun ajatellaan tätä kokonaisuutta, on aika mielenkiintoista ja paradoksaalista se, että ed. Tennilä täällä tällä hetkellä on kaikkein voimakkaimpia Suomen Pankin puolustajia ja Suomen Pankin vallan puolustajia. Muutenkin tuntuu paradoksaaliselta se, että ne, jotka ovat entisiä internationalisteja, tuntuvat olevan tällä hetkellä kaikkein voimakkaimpia nationalisteja.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päättipä eduskunta tai eduskunta kansanäänestyksen jälkeen, kyllä tästä pitäisi keskustella, vaan näyttää, että suut ovat menneet tukkoon. Tosin tässä muutamia puheenvuoroja on tulossa. Pitäisi tietää, mitä se itsenäinen rahapolitiikka on ja mihin sitä on käytetty. Sitähän on käytetty korjaamaan talouspo-

liitiikan virheitä. Ei näytä siltä, että virheitä jätetään tekemättä tästä eteenpäin. Toisaalta tasataan suhdannevaihteluja. Näinhän sitä on käyty.

Ed. Sasi sanoi, että EU on aluepoliittinen automaatti tai nimenomaan sen tärkein tehtävä on alueellisten erojen tasaaminen. Ei ainakaan nykyisen hallituksen linjassa näytä siltä, että se valmistautuisi tulevaan alueellisten erojen kärjistymiseen, kun se on leikkaamassa nimenomaan juuri aluetukia kansallisesta budjetista jopa luultavasti aiheuttaen sen, että Suomen EU:sta saama aluepoliittinen tuki vähentyy.

Kyllähän pitäisi keskustella siitä, mitä seuraa Emusta. Sehän tarkoittaa eurokuria. Se tarkoittaa palkkajoustoja. Se tarkoittaa työvoiman liikuvuutta. Se edellyttäisi sitä, että nimenomaan näitä rakennerahoja olisi, ja te olette niitä vähentämässä. Hallitusohjelmassahan päinvastoin jätetään työmarkkinoita, sitoudutaan yleissitovuuteen. Tiedetään, miten vaikeata työvoimaa on liikuttaa. Onko se ainoa keino sitten, että te työvoiman liikuttamisella haluatte tätä hoitaa? Kyllä tästä pitäisi sillä lailla keskustella ja tietää, mitä on tulossa, jos ja kun Emuun sitoudutaan. Emu-kriteerien täyttäminen on täysin eri asia kuin Emuun sitoutuminen. Siinä pitäisi kyllä tarkkaan miettiä, milloin se päätös tehdään ja millä tavalla.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Tennilä ja Seppänen puheenvuoroja kuunnellessa syntyi hyvin voimakas vaikutelma siitä, niin kuin täällä oltaisiin päättämässä Maastrichtin sopimuksen Emua koskevien säännösten mitätöimisestä taikka että täällä oltaisiin päättämässä Suomen EU-sopimuksen muuttamisesta, niin että Suomi sanoutuisi irti sen Emua koskevista kohdista. Maastrichtin sopimuksen muuttaminen ei ole tänne kokoontuneen seurakunnan toimivaltojen rajoissa. Havaintojeni mukaan hallitus ei ole esittänyt, että Suomi irtaantuisi Emusta, eikä ed. Seppäsen aloitteessakaan siitä mainita mitään. Aloitteessa näyttäisi olevan kysymys siitä, mikä olisi oikea menettelytapa Emua koskevan päätöksen tekemisessä. Siitä asiasta taas edustajat Seppänen ja Tennilä eivät tuoneet yhtään uutta näkökohtaa puheenvuoroissaan esille.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottamatta kantaa tässä vaiheessa kansanäänestykseen haluan todeta, että oppositiopuolueen kansanedustajana voin mo-

nilta kohdin yhtyä hallituspuolueen kansanedustaja Seppäsen näkemykseen koskien erityisesti Rahaliiton kolmannen vaiheen vaikutusta talouspolitiikkaan. On aivan epäilemättä niin, että yhteinen valuutta johtaa yhteiseen koordinoituun, samansisältöiseen talouspolitiikkaan. Voi kysyä, että jos unionin jäsenmailla on yhteinen talouspolitiikka, voidaanko silloin enää puhua unionista itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä niin kuin Lipposen hallitusohjelmassa todetaan hallituksen tavoitteeksi.

Mielestäni onkin niin, että tässä suhteessa hallitusohjelma on sisäisesti ristiriitainen, kun samaan aikaan pyritään toisaalta yhteiseen valuuttaan sitä suoraan kyllä sanomatta ja toisaalta säilyttämään itsenäisinä valtioina unionin jäsenmaat. Muistaakseni professori Holmström totesi ulkoasiainvaliokunnassa juuri niin kuin ed. Seppänen sanoi, että unionin yhteisen valuutan oloissa unionilla pitäisi olla paljon nykyistä suuremmat välineet sisäisten erojen tasoittamiseksi. Siinä suhteessa se, mitä ed. Sasi totesi siitä, että aluepolitiikalla on keskeinen merkitys nyt unionissa, ei ollenkaan vastaa niitä edellytyksiä, mitä tälle tasoittamiselle yhden valuutan oloissa asetetaan.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi oli perusteellisesti väärässä, kun hän sanoi, että EU:ssa olisi jotenkin tehokasta aluepolitiikkaa. Eihän siellä sitä ole. EU:n budjetti on siihen aivan liian pieni. Sehän ei edusta kuin vähän yli 1 prosentin suuruista bruttokansantuotesuutta eri maiden taloudellisista resursseista. Siitäkin suurin osa käytetään maatalouspolitiikkaan, joka ei suinkaan ole useissa EU-maissa aluepolitiikkaa, vaan tehomatalouden tukemista epäekologisen ja epäterveellisen viljelyn aikaansaamiseksi.

Tältä osin ed. Sasi oli väärässä, kuten myös siltä osin, ettei Suomelle olisi sopivaa käyttää Joensuussa ja Helsingissä samaa rahaa. Totta kai se on, koska Suomi on optimaalinen valuutta-alue ja meillä on aluepolitiikka — tai on ollut, anteeksi — jolla me olemme lieventäneet niitä haittavaikutuksia, joita tulee taloudellisen toiminnan keskittymisestä etelärannikolle ja Etelä-Suomeen, mikä on saanut aikaan sitä autioitumista ja tyhjenemistä maan muissa osissa, joka nyt uhkaa EU-olosuhteissa koko Suomea, jos aluepolitiikkaa ei ole ja yhteiseen taloudelliseen rahaliittoon, Emuun, ja yhteiseen valuuttaan ja rahapolitiikkaan mennään.

Mitä tulee, ed. Tarkka, siihen, olemmeko irtisanoutumassa Maastricht-sopimuksen mukaisesti Emusta, niin minä en ole koskaan siihen ruvennutkaan. Ei minun tarvitse siitä irtisanoutua. Minä toivoisin, että Suomessa tästä asiasta suoritettaisiin kansanäänestys, koska niin kuin sanoin, poliittinen eliitti on siihen sitoutuneempi kuin kansa. Tämän takia kansanäänestys olisi tärkeä. Siihen aukeaa meillä mahdollisuus. Tanskassa joka tapauksessa tehdään kansanäänestys tästä asiasta, koska Tanska ei Maastrichtin sopimuksen mukaan ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Sasille totean, että se, mikä sopii Jupiterille, ei välttämättä sovi Härälle eli se, mikä voi olla hyväksi ehkä Saksalle, voi olla meille kovin haitallista. Tämä koskee nimenomaan Emu-kriteereitä ja Emu-käytäntöä.

Emu-kriteereissä minusta perusvikana on se, että niissä ei oteta huomioon työttömyyttä. Itse asiassa se onkin mahdollisuus, sillä Emun muut tavoitteet ja työttömyyden torjunta ovat vastakkaisia tavoitteita, eli jos tälle tielle lähdetään, joudutaan valmistautumaan pitkälliseen suurtyöttömyyteen.

Velkatalous ei ole ihanne tietenkään, mutta ulkoisten pakkojen ottaminen tasapainon hakeamiseen, joka valtiontaloudessa tarvitaan, on minusta suuri virhe. Meidän pitää itsellisesti tehdä päätökset siitä, mikä on sopiva aikataulu ja sopiva tapa sopeutua tilanteeseen. Ulkoiset pakot ovat nyt erittäin vaarallisia. Ne jättävät tähän maahan suuren työttömyyden pitkäksi aikaa.

Ed. P u l l i a i n e n: Arvoisa puhemies! Täytyy tulla antamaan tukea hallituspuoluetovereille, edustajille Tennilä ja Seppänen. Erikoisesti ed. Tennilän osalta on ehkä kiirekin. Kun hänellä on vielä toinen äänestysvirhe edessään, sitten me olemme entisiä hallituspuoluetovereita.

Arvoisa puhemies! Itse asiaan muutamia näkökohtia, jotka ehkä täydentävät tietyllä tavalla sitä, mitä edustajat Seppänen ja Tennilä ovat todenneet. Nimittäin meillä on eräällä tavalla olemassa näyttöä eli evidenssiä siitä, millä tavalla yhteisen rahaliiton käyttäytyminen käytännössä toimii. Sehän on ollut itse asiassa ecusidonnaisuuskokeilua, joka on ollut hyvin merkittävää ja jonka realisoitumiseen ja vaikutuksiin on kiinnitetty hyvinkin vähän huomiota. Ajatellaanpa sitä, millä tavalla ennen uusia jäsenmaita Euroo-

pan yhteisössä ecusidonnaisuusoperaatio johti siihen, että kun Suomi 91 kesäkuussa lähti tähän operaatioon mukaan, silloin salissa silloisen pääministerin toimin ja sanoin äärimmäisen voimakkaasti korostettiin sitä, että ecu on mahdollisimman vakaa ja kiinteä valuutta. Sen kori pysyy niin sanotusti kasassa. Mitä sitten tapahtuikaan? Eihän se kori missään kasassa pysynyt. Kun piti olla kiinteä Italian liiran ja Espanjan valuutan kurssi, ei näin tapahtunut. Päinvastoin tapahtui devalvoitumista, erittäin rajuakin devalvoitumista ja ecukori jouduttiin aina uudelleen kasaamaan.

Olennaista tässä on se, mitkä mahdollisesti olivat ne syyt, jotka eivät pitäneet ecukoria kasassa, sidonnaisuusjärjestelmää kasassa. Eräs syy tietysti saattoi olla siinä, että talouksia ei osattu hoitaa kunnolla, mutta kun talouksia pitää voida hoitaa kunnolla, silloin tietysti täytyy voida ottaa huomioon luonnonmaantieteelliset olot, siis se pohja, jolle koko järjestelmä nojaa. Jos tämä pohja poikkeaa siitä pohjasta, johon sidotaan, siinä saattaa syntyä sellainen ristiriita eli diskrepanssi, joka murtaa sidonnaisuuden. Siis järjestelmään sitoutunut ei pystykään pitämään tästä kiinni.

Tämä sama voidaan projisoida myös siihen tilanteeseen, että Suomi olisi Emun kolmannessa vaiheessa rahaliiton osapuoli omine luonnonmaantieteellisine olosuhteineen, joista aikaisemmat pääpuhujat ovat aivan oikein todenneet, että Suomi, ed. Seppänen, on eräällä tavalla optimaalinen alue sille järjestelmälle, joka täällä sattuu olemaan. Sehän on vain sattuma. Ei sitä ole missään ennakoon kirjoitettu. Se on vain sattunut olemaan näin. Jos tämä luonnonmaantieteellinen todellisuus ei ole mukana siinä järjestelmässä, joka on nyt osa Euroopan unionia, kuka siitä kärsii? Siitä kärsii mahdollisesti myös Euroopan unioni itse. Kysymys ei ole siis vain Suomesta ja suomalaisista vaan Euroopan unionista itseltään.

Nyt voidaan tämä asia kääntää toisin päin. Mikä on sitten Euroopan unionille parhaaksi? Minusta sille on parhaaksi se, että otetaan luonnonmaantieteelliset faktat huomioon, siis käännetään se oikein päin. Siitä taas seuraa, onko Euroopan unionille itselleen eduksi Emun kolmannen rahaliiton vaiheessa se, että Suomi on siinä mukana. Kun se järjestelmä ei vielä ole osoittanut muilta säädöksiltään kelpoisuutta ottaa luonnonmaantieteellisiä faktoja huomioon, silloin siitä seuraa, että Euroopan unionin itsensä etu ei ole se, että Suomi on siinä mukana.

Arvoisa puhemies! Ehkä voidaan nähdä se,

että näitä asioita voidaan katsoa hyvin monella eri tavalla ja löytää näin hallituspuoluetovereille, edustajille Seppänen ja Tennilä, heidän ajattelulleen tukea myös toisin päin kuin he itse asiaa lähestyivät.

Sitten vielä yksi näkökohta, joka on aika mielenkiintoinen tässä yhteydessä. Se on se, että kun ed. Seppänen totesi puheenvuorossaan, että palikat tulisivat joustamaan alaspäin, aivan oikein, tässä suhteessa on erittäin mielenkiintoista se keskustelu, jota käydään parhaillaan tästä asiasta Euroopan unionissa toimivien suuryritysten taholta. Siellähän puuhataan ns. eurotessejä. Muistan lukeneeni Suomenmaa-lehdestä artikkelin tästä asiasta, jossa kauhisteltiin — huom! Suomenmaa-lehti kauhisteli — eurotessikulttuuria, olisiko sitten meille onni ja autuus se, että tuotaisiin italialais-espanjalainen eurotessijärjestelmä Suomeen. Siinä varmasti on kysymys myös siitä, mitä ed. Seppänen totesi, että joustetaan alaspäin. On varmaa, että eurotessitaso ei ole Suomen taso vaan jokin muu alhaisempi taso erilaisilta sosiaalipoliittisilta ulottuvuuksiltaan. Tässä suhteessa kaikille demari- ja vasemmistoliittohallituspuoluetovereille, jotka ovat ay-taustaisia, kysymys: Mitähän mieltä te tästä mahdatte olla?

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Arvoisat edustajatoverit! Hallituspuolueen kansanedustajana minua kiinnostaa suuresti se, mikä on hallituksen kanta Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen liittymiseen. Silloin kun vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ja liittovaltuusto tekivät päätöksen hallitukseen osallistumisesta, me teimme sen yhtenä lähtökohtana se tieto, että hallitus ei ole ottanut tavoitteekseen Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen liittymistä.

Hallitusohjelmassahan todetaan, että hallitus luo edellytykset sille, että Suomi täyttää Euroopan talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen lähestymiskriteerit sen käynnistyessä ja että Suomen mahdollisesta liittymisestä Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella. Vasemmistoliitossa me ehdimme jo juhlia suurena voittona sitä, että hallitusohjelmassa ei tavoitteena esitetä EU:n raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen liittymistä vaan että meille jää vapaat kädet hallituksen myöhemmin tuodessa mahdollisesti asiaa koskevan esityksen päättää kantamme asiaan.

Mutta kun myöhemmin on kuunnellut arvois-

ten hallituspuolueiden kollegojen kannanottoja, on todettava, että esimerkiksi kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta tähän kysymykseen on selvä. (Kokoomuksen ryhmästä: Se on aivan selvä!) — Se on se, että tämän hallituksen tavoitteena on Suomen jäsenyys Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmannessa vaiheessa. Kun tiedämme, että pääministeri PaaVo Lipponen on myös SDP:n puheenjohtaja, ja tiedämme hänen useassakin eri yhteydessä hallituksen muodostamisen jälkeen todenneen, että tämän hallituksen tavoitteena on Suomen liittäminen Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen, on kysyttävä, kuka nyt on oikeassa. Valitettavasti ulkomaanmatkan takia minulla ei ollut viime viikolla mahdollisuutta seurata hallitusohjelmasta käytyä keskustelua, mutta todettakoon, että tässä keskustelussa myös pääministeri Lipponen toteaa yksiselitteisesti, että tavoitteena on liittyminen Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen.

Onko siis nyt niin, että pääministeri Lipponen ei tiedä, mitä hallitusohjelmassa seiso, vai onko kenties niin, että vasemmistoliitto tehdessään päätöstä hallitukseen osallistumisesta on toiminut väärän tulkinnan varassa?

Ministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Minkä tiedon varassa vasemmistoliitto on toiminut, on minulle tietenkin vähän vaikea arvioida. Me olemme yksimielisiä, olen ainakin olettanut, hallituspuolueissa siitä, että pyrimme sellaiseen talouspolitiikkaan, joka täyttää Emun kolmannen vaiheen kriteerit. Siitä on ehkäpä jonkin verran erimielisyyttä, missä tahdissa pitää edetä, ja sitten on syytä tietenkin keskustella päätöksentekoprosessista.

Mitä kansanäänestykseen tulee, on syytä muistaa, että Suomi järjesti kansanäänestyksen sen jälkeen, kun Maastrichtin sopimus oli tiedossa ja hyväksytty, ja silloin ilmoitettiin jo, että Suomi on valmis noudattamaan Maastrichtin sopimuksen sisältöä. Siitä järjestettiin erilliset kansanäänestykset Tanskassa, Ranskassa ja eräissä muissa maissa, ja tähän oikeastaan olemme Suomessa jo muodollisesti ottaneet kantaa. Nyt on vain kysymys siitä, miten syvälle monehtarinen yhteistyö kehittyy ja tarvitaanko sen johdosta uusia kannanottoja. Minä en näe muodollisia syitä tähän. Jos siinä vaiheessa on poliittisia syitä, se on sitten toinen asia, ja siihen on minusta ennen aikaista ottaa kantaa.

Mitä itse liittymiseen tulee, henkilökohtaisesti uskon, että meille on enemmän hyötyä siitä,

että me olisimme mukana, koska vaikka olisimme ulkopuolella, joudumme täsmälleen noudattamaan niitä kriteereitä, joita noudatetaan Emu-sopimuksessa. Mutta meillä on korkeampia korkokustannuksia ja eräitä muita haittatekijöitä, jotka heikentävät meidän kilpailukykyämme.

Tämä on minun käsitykseni tässä vaiheessa, mutta tästä on edelleen aikaa keskustella. Asia ei tule todennäköisesti esille vielä ensi vuoden hallitusten välisessä konferenssissa, ja silloin meillä on aikaa vuoteen 97 ainakin keskustella tästä. Haluan kuitenkin, että käytetään nyt viileätä harkintaa mieluummin kuin värikästä propagandaa, koska tämä on taas liian monimutkainen ja laaja kysymys, jotta sitä voitaisiin niin kovin helposti yksinkertaistaa kuten eräät puheenvuorot nyt ovat antaneet ymmärtää.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! En tiedä, miten nykyisen hallituksen pääministerin puheenvuorot eduskunnassa valmistellaan, mutta aikaisemmin oli se tapa, kun itse olin mukana, että eri hallitusryhmät saivat pääministerin puheen etukäteen kommentoitavaksi. Minulla on pääministeri Lipposen 25.4.1995 käyttämä puheenvuoro, tiedonanto hallituksen ohjelmasta eduskunnalle. Siihen liittyen luen yhden lyhyehkön kappaleen: "Talouspolitiikassaan hallitus tähtää siihen, että Suomi täyttää kriteerit, jotta voimme niin halutessamme liittyä talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen sen alkaessa. Hallitusohjelman mukaisesti liittymisestä talous- ja rahaliittoon päätetään eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen perusteella. Tavoitteena on kuitenkin liittyminen."

Ed. Laakso, en vastaa tietystikään hallituksen puolesta mutta totean, että pääministerin puhe hallituksen puolesta eduskunnalle sisältää selkeän lausunnon siitä, että tavoitteena on liittyminen, ja edellä jo puhutaan, että sen kolmannen vaiheen alkaessa. Ei tätä mielestäni tämän selvemmin voi eduskunnalle tiedoksi saattaa.

Eri asia on sitten, miten eduskunta tähän suhtautuu. Mielestäni esille tulleet asiat, ed. Pulliaisen ja monen muun esille tuomat asiat, antavat meille tavattoman paljon äärettömän vakavaa pohdinnan aihetta erityisesti suuren työttömyyden takia, joka meillä yhä on.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback voi olla siinä oikeassa, että meikälaiset ovat liian yksinkertaisia ihmisiä käymään hänen kanssaan keskustelua aiheesta.

Mutta, ministeri Norrback, teidän puheenvuorossanne äsken oli yksi mielenkiintoinen kohta, kun te arvioitte kansanäänestysvaihtoehtoa. Olitte kai mukana yksimielisessä eduskunnassa UaV:n mietinnön pohjalta päättämässä, että sellainen järjestetään.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Haluan todeta ministeri Norrbackille, että hallitusohjelmassa ei ole kantaa siihen, liitymmekö me Emuun vai emmekö liity. Tältä osin siitä annetaan eduskunnalle mahdollisesti erillinen esitys. Jos siitä annetaan eduskunnalle erillinen esitys, niin mielestäni silloin on mahdollista joko hyväksyä tai hylätä se. Tämä asia tulee siis vielä tällä tavalla erilliseen päätökseen.

Se, mihin ed. Kankaanniemi kiinnitti huomiota, on kyllä mielestäni merkittävä seikka, jota en ollut aikaisemmin itse havainnut enkä ollut sillä tavalla pannut merkille. Se, että tavoitteena on liittyminen pääministerin sanojen mukaan, on ohi sen, mitä hallitusohjelmassa on sovittu. Voidaan ehkä arvella, että tämä kuvaa pääministerin tavoitetta, mutta hallitusohjelmaan sitä ei tuolla tavalla ole kirjattu.

Pidän hyvin tärkeänä, että tästä asiasta käydään yleistä keskustelua, jotta voitaisiin sitten, kun asia tulee päätettäväksi, tehdä myös toisenlaisia päätöksiä. Mutta jos asia on pääministerin puolesta tuolla tavalla ilmaistu, niin katson, että se osoittaa poliittiselta eliitiltä hyvin suurta sitoutumista Emuun ja valitettavasti sitä kautta työttömyyden hyväksymiseen.

Toivoisin, että asiasta järjestettäisiin kansanäänestys Tanskan malliin. Se, että Tanskassa järjestetään kansanäänestys, tarjoaa meille tilaisuuden toimia samalla tavalla. Miksi me emme saisi tehdä sillä tavalla, jos Tanskakin saa tehdä sillä tavalla? Tämän takia mahdollisuus kansanäänestyksen käymiseen on käytettävä hyväksi. Toivoisin, että maamme kannalta näin elintärkeä kysymys tulisi laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, mihin se tulee, jos asiasta järjestetään kansanäänestys.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Pulliainen on minua selvästi paljon viisaampi monessa asiassa ja muun muassa ympäristöpolitiikassa olen käyttänyt hänen asiantuntemustaan, kiitoksia siitä. Enkä minä halua täällä esiintyä erityisen viisaana, mutta vetoan siihen, että käytetään viileätä harkintaa tässä kysymyksessä, joka on minusta hyvin hankala.

Olemme hallitusohjelmassamme todenneet, että pyritään sellaiseen talouspolitiikkaan, että täytämme EU:n kolmannen vaiheen kriteerit. Siitä olemme samaa mieltä. Sitten olemme todenneet, että jos liittymme, niin eduskunta käsittelee asian.

Ennen kuin lyödään hallituksessa ja eduskunnassa lukkoon kanta siitä, halutaanko liittyä vai ei, pitää käydä hyödyt ja haitat viileästi lävitse. Hyötyjä on kieltämättä. Valuuttakurssien muutokset eivät vaikuta kielteisesti kaupantekoon eivätkä anna spekulanteille mahdollisuuksia, jos meillä on yhteinen valuutta Euroopassa. Hyötytekijöitä löytyy muitakin.

Haittatekijät liittyvät siihen, pystyvätkö kaikki jäsenmaat harrastamaan sellaista finanssipolitiikkaa, jota edellytetään, jotta unioni toimisi. Tämä on eräs mittava haittatekijä, jota pitää analysoida. Minä uskon, että hyötypuolen asiat painavat enemmän tässä vaiheessa. Mutta tästä pitää minusta käydä edelleen aika paljon keskustelua ja tätä ehdimme käydä.

Mitä kansanäänestykseen tulee, niin korostan vielä, että silloin kun äänestettiin, Maastrichtin sopimus oli tiedossa. Nyt puhutaan Maastrichtin sopimuksen syventämisestä ja kehittämisestä. Näin ollen muodollisesti kansanäänestys ei minusta ole välttämättömyys. Jos se sitten poliittisista tai muista syistä on tarpeellinen, niin siihen on syytä palata myöhemmin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Norrback selvensi sillä tavalla asiaa ministerinä ja hallituksen jäsenenä, että todellakaan hallitusohjelmassa ei sanota, että Suomi liittyy Emuun. Pääministeri Lipposella lienee tietysti täysi oikeus omaan henkilökohtaiseen pyrkimyksensä.

Mielestäni on aivan selvää, että suomalaiset ovat jälleen paavillisempia kuin paavi itse ja kokoomuksen eduskuntaryhmän paikalla olevat jäsenet näyttävät kuuluvat näihin paavilaisiin. Nimenomaan Euroopassa, Ranskassa, Italiassa, Espanjassa, Englannissa ei puhuta mitenkään kovin lämpimästi Emusta. Kysymys siitä, onko se yleensäkin mahdollista, on hyvin paljon ilmassa oleva kysymys.

Ed. Vihriälä merkitään läsnä olevaksi.

kaksi ministeriä, ei esimerkiksi Eurooppa-ministeri, hallituksessa puhuu aina hallituksen nimissä, eli ulkoministeri ja pääministeri. On tietenkin otaksuttavaa, että myös herra pääministeri käyttäessään hallituksen selontekokeskustelussa puheenvuoron ja ilmoittaessaan hallituksen tavoitteena olevan liittyminen Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen puhui hallituksen nimissä. Mutta kuten täällä jo on todettu, hallitusohjelman kanssa tämä toteamus ei ole sopusoinnussa. Itseäni kiinnostaa se, missä vaiheessa hallitus on sopinut siitä, että hallitus asettaa tavoitteeksi Euroopan unionin raha- ja talousliiton kolmannen vaiheen jäsenyyden. Kuten ed. Kankaanniemi aivan oikein huomautti, tähän asiaan pitäisi saada selvyys, eli toivoisin, että ne, jotka ovat olleet mukana paitsi hallitusneuvotteluissa myös itse hallituksessa, kertoisivat, koska hallitus on tehnyt päätöksen siitä, että tavoitteena on Emun kolmanteen vaiheeseen liittyminen, josta hallitusohjelmassa vielä ei puhuta mitään.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Kun hallitusohjelmaa lukee, niin siitä voi kyllä hyvin selvästi, ed. Laakso, päätellä sen, että tavoitteena on Emun kolmanteen vaiheeseen siirtyminen, vaikka sitä ei suoraan sanota. Mitä tulee itse asiaan, siitä todella täytyy keskustella, sen eri puolista. Tosiasia on, että kun olemme EU:n jäseniä, meitä sitovat Emu-kriteerit joka tapauksessa, olemme Emun kolmannessa vaiheessa aikanaan tai sen ulkopuolella. Myös se tilanne, että meitä nämä kriteerit sitovat ja puotamme johonkin väliin Emu-kriteerien ulkopuolelle, voi olla varsin ongelmallinen. Mutta mitä hallitusohjelmassa on tältä osin, on kyllä ristiriitaista. Kun pyritään tiukkaan, kurinalaiseen talouspolitiikkaan, se edellyttäisi työllisyyden hoitamiseksi yrittäjyyttä tukevaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa. Pitäisi todella pyrkiä työllistamis- ja työllistymiskynnysten alentamiseen. Tältä osin hallitusohjelmassa ei ole todellakaan paljon konkreettista ja se tekee tämän tilanteen aika ristiriitaiseksi, koko talouspoliittisen linjauksen.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

8) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 3/1995 vp (Lahtela ym.)

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Hallituspolitiikan alkeistotuksiinhan kuuluu se, että vain

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lahtela: Arvoisa puhemies! Aloite tähtää yhtenä pienenä osana työllistämisen- ja työllistymiskynnysten madaltamiseen, niin kuin hallitusohjelmassakin todetaan sellaisen tavoitteen olemassaolosta. Vuoden 1994 alusta voimaan tullut työttömyysturvalain muutos vaikutti monella tavalla huonontavasti lyhytaikaisessa työsuhteessa olevien asemaan. Ennen tämän lain voimaantuloa työttömyyspäivärahan sovittelu tehtiin vain osa-aikatyöntekijöiden osalta. Tavoitteena lain muutoksella oli yhdenmukaistaa kaikkien vajaata työaikaa tekevien henkilöiden työttömyysturva.

Vaikka ajatus sinällään lain muutoksella oli hyvää tarkoittava, ei lakia valmisteltaessa ollut pystytty tarkkaan analysoimaan niitä ongelmia ja kielteisyyksiä, mitä se toisi mukanaan. Näitä kielteisiä seikkoja ovat, että sovitellun päivärahan käyttöönotto lisäsi ylimääräistä tyhjämpäistä byrokratiaa, työn teettäjille se lisäsi ylimääräisten työtodistuksien ja palkkatodistuksien määrää, samoin työttömälle henkilölle tämän ottaessa lyhytaikaista työtä se lisäsi monenlaisten selvitysten määrää työajasta ja palkkasummista, koska molemmilla on vaikutus sovitellun osalta päivärahaan. Myös työttömyyskassojen työmäärä lisääntyi tuntuvasti ja kassat joutuivat palkkaamaan lisää työvoimaa.

Edellä mainittu oli vaikuttamassa siihen, että lyhytaikaisia työsuhteita ei haluta ottaa vastaan tai vastaanotto on tullut vastenmielisemmäksi. Sovitellun päivärahan käyttöönotto hidasti laskenta-ajan takia korvauksen saantia. Samaten se merkitsi vaikuttavasti sillä tavalla, ettei kaikkia lyhytaikaisia työsuhteita ilmoiteta vaan halutaan tehdä niitä mahdollisesti niin sanottuina kuutamokeikkoina. Mielestäni lain ei tulisi olla sellainen, että sen määräyksellä ”yllytetään ja houkutteellaan vilpillisyyteen”, niin kuin tässä nyt näyttää olevan. Tämä ajatus tietysti sopii myös muihin lakeihin.

Työttömyysturvalain ei myöskään tule olla sellainen, että se ”estää” tai sanoisinko ”ei tee houkuttelevaksi” lyhytaikaisen työsuhteen vastaanottamista. Lyhytaikaista työtä kuitenkin on tarjolla hyvin paljon ennen kaikkea rakennus-, korjaus- ja eri näköisen palvelusektorin puolella. Yhtenä esimerkkinä voi kuvata viime

joulun edellä olleen tilanteen. Jouduin itse sitä selvittämään. Erälle nuorelle kaverille tarjottiin, totta kai, työtä jouluksi. Hän innolla otti sen vastaan ja teki pitkää päivää 200 prosentilla, aattopäivän, joulupäivän, tapaninpäivän ja kaksi arkipäivää. Kuinka ollakaan, hän kääntyi minun puoleeni tammikuussa, minkä ihmeen takia häneltä on mennyt kuukaudelta kokonaan työttömyysturva. Siinä asiassa kävi niin päin, että hän menetti, koska hän ansaitsi ja soviteltiin, eli tässäkin tapauksessa häneltä meni työn arvo. Seuraavaksi jouluksi todennäköisesti tämä kaveri on vähän nuivakampi toihin tulija.

Käsitykseni mukaan ennen 1.1.1994 työttömyysturvalaki tältä osin oli sisällöllisesti kannustavampi lyhytaikaisia työsuhteita kohtaan. Tätä taustaa vasten olenkin tässä esittämässäni lakiehdotuksessa esittänyt työttömyysturvalain 17 ja 19 §:n palauttamista sellaisiksi kuin ne olivat 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa ja saman lain 18 §:n sellaiseksi kuin se oli 23 päivänä kesäkuuta 1994 annetussa laissa.

Selkokielellä sanottuna lyhytaikaisissa, alle kuukauden työsuhteissa sovittelu poistuisi ja työtön toihin mennessään menettäisi niiltä päiviltä korvauksen, mitkä hän olisi töissä, ja muilta päiviltä saisi normaalin täyden työttömyyskorvauksen. Tällaisella menettelyllä välttyttäisiin monelta paperin pyörykseltä. Käsitykseni mukaan, jos näin meneteltäisiin, se toisi veromarkkoja lisää, se vähentäisi työttömyyskorvausten määrää ja lyhytaikaiset työsuhteet saataisiin myös tehdyiksi.

Arvoisa puhemies! Toivon valiokunnalta, hallitukselta ja koko eduskunnalta vakavaa suhtautumista ja myös korjausta tähän asiaan.

Ed. Alaranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Penttilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteen perusteluissa todetaan, että vuoden 94 alusta voimaan tullut työttömyysturvalain muutos on käytännössä heikentänyt vajaata työaikaa tekevien työttömyysturvaa. Tämä huomio on tärkeä ja ongelma on vakava, ja tässä tehdään perusteltu esitys sen parantamiseksi.

Varsinainen ongelma on kuitenkin ihan muualla, ja se on se, että työttömyysturva- ja koko sosiaaliturvajärjestelmämme on aivan liian monimutkainen. Kun järjestelmän yhtä osaa

korjataan, saa tämä aikaan epäsuotuisia vaikutuksia järjestelmän muissa osissa. Tämä johtaa uuteen hienosäätöön ja taas uuteen hienosäätöön ja näin jatkuvasti ja loputtomasti.

Käsitykseni mukaan käsissämme oleva lakiesitys on elvytystä liian monimutkaiselle järjestelmälle, joka kaipaa kokonaisvaltaista remonttia. Ainoa tavoittelemisen arvoinen tavoite on siirtyminen perustulomalliin ja yksinkertaistettuun verotukseen. Sitä kautta päästään kokonaan tästä ongelmasta.

Siitä huolimatta, että tässä on arvokkaita tavoitteita, näen, että tämä on hyvin puolinen tapa lähteä ratkomaan tätä kysymystä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lahtelan lakialoite on mielestäni erittäin tervetullut. On erittäin välttämätöntä, että työttömyysturvan sovittelun päivärahan suuri virhe, mikä edellisen eduskunnan aikana tehtiin, saadaan korjatuksi. Ed. Lahtela hyvin ansiokkaasti esitteli niitä monia vaikeuksia, joita työttömille ihmisille tämän lain myötä on tullut. Rohkenen myös toivoa, että se valiokuntakäsittelyssä nopeasti etenee ja saadaan puutteet poistetuiksi.

Ed. H u o t a r i: Arvoisa puhemies! Sovittelun päivärahan ulottaminen alle kuukauden työsuhteisiin 1.1.1994 alkaen oli selvästikin virhe. Käytännössä sen toteuttaminen on ollut vaikeaa ja byrokraattista. Etenkin työttömien ja työnantajien kannalta muutos oli hankala ja liian nopeasti toteutettu. Sovittelujen työttömyyspäivärahaetuksien saaminen on hidastunut ja työttömän on lähes mahdotonta etukäteen tietää, paljonko hänellä on rahaa käytettävissään.

Myös työnantajille se aiheutti paljon lisää työtä. Rekisteröimätön työnantaja on velvollinen maksamaan ennakonpidätyksen vasta seuraavan kuukauden 10 päivään mennessä. Aika suuri osa lyhytaikaisista töistä tehdään juuri pienille tai yksityisille työnantajille. Monesti maksaja kuitenkin tarvitsee kyseessä olevan todistuksen sosiaaliministeriön ohjeiden mukaisesti.

Mielestäni lakialoite on oikeansuuntainen ja palvelee ajatusta, että lyhytaikaisia työsuhteita olisi helppoa ja kannustavaa ottaa vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

9) Lakialoite laiksi kalastuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 4/1995 vp (Rajamäki ym.)

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i: Arvoisa puhemies! Virkistyskalastus on suosittu vapaa-ajan harrastus ja luontoliikuntamuoto. Harrastajia on kaikkialla maassa ja kaikissa yhteiskuntaryhmissä. Suomen talouskalakantojen muodostama luonnonvara on erittäin suuri, ja sitä ei edes pyydetä tuoton sallimassa laajuudessa. Kestävän käytön mukainen kalastus mahdollistaa todella runsaamman pyynnin, joten tilaa vesillämme on kasvavillekin virkistyskalastajajoukoille.

Kalastusharrastuksen lisääminen edellyttää kuitenkin järkevää ja vesiluontomme edellytysten mukaista suhtautumista tähän harrastukseen. Sehän se ongelma tässä maassa on iäti ollutkin, maassa, jossa perinteisesti maa- ja vesialueiden omistaminen on luonut erioikeuksia ja etuoikeuksia. Maa- ja vesialueita omistavien ja omistamattomien välinen ristiriita on näkynyt aina, ei pelkästään vuosisadan alussa, vaan tänäkin päivänä erittäin voimakkaasti monissa käytännön asioissa, mutta myös suunnitelmissa, joissa on haluttu jopa jokamiehen oikeuteen puuttua esimerkiksi metsän käytön, sienestämisen ja marjastamisen osalta. Viitataan Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen erääseen suunnitelmaan, metsäsektorin tulevaisuudenkuvaan, jossa pohdittiin jopa metsäpassia eli metsämaksua metsän käytöstä metsän omistajalle. Nämä näkyvät monilla tavoilla nykyaikanakin.

Kalastuslakimme perusteella kalat eivät kuulu kenellekään, mutta kalastusoikeus kuuluu pääsääntöisesti vain alueen omistajalle. Sama ongelma on tullut esille myös metsästyslain kokonaisuudistuksen yhteydessä kuin myös kalastuslain säädännössä.

Kun yli kymmenen vuotta sitten kalastuslakimme synnytykset olivat suuret ja kun nyt on nähty, että esimerkiksi keskustan ryhmän edustajien kansalaisten onkimis- ja pilkkimismahdollisuuksien laajentamista koskevat pelottelut osoittautuivat tyhjiksi puheiksi, niin yritettiin pehmentää painetta tässä asiassa 80-luvun alkupuolella, 80-luvun puolessavälissä ja vielä 90-

luvun alkupuolellakin sillä tavalla, että ruvettiin puhumaan veteraanien onkimis- ja pilkkimis-mahdollisuuksien maksuttomuudesta jnp. Ministerit Norrback ja Pura ja monet muut puhuivat näistä asioista ja antoivat lupauksia muun muassa itsenäisyyden juhluvuonna. Kaikki tämän tyyppiset asiat olivat vain poliittista propagandaa lähinnä keskustan ja MTK-johtoisen hallituksen taholta. Näihin asioihin ei todellisesti haluttu puuttua ollenkaan.

Kuitenkin eduskunta jo vuonna 1982 katsoi onginnan ja pilkinnän olevan sellaista kalastamista, joka sopii jokamiehenoikeudeksi, koska niiden avulla saatu saalis ei vaaranna kalavesien omistajien mahdollisuutta käyttää muutoin tehokkaasti hyväkseen vesien kalatuottoa. Tältä osin, kun nyt sitten vihdoin viime eduskunnassa saimme käsittelyyn edellisen, MTK-johtoisen hallituksen esityksen, maa- ja vesialueita omistamattomien kalastajien kannalta se oli pettymys. Nimittäin siinä lähdettiin puhtaasti siitä, että luotaisiin toki helpottava kalastuksenhoitomaksu, jossa yhdistettäisiin kalastuksenhoitomaksu ja pilkintämaksu niin, että uudella kalastuksenhoitomaksulla saisi myös oikeuden onkia ja pilkkiä pilkintämaksujärjestelmän mukaisilla tavoilla kautta maan. Siinähan oli valtioneuvoston korotusvara 80:stä 200 markkaan, ja läänikohtainen pilkintämaksu oli 48 markkaa. Uusi järjestelmään toi esimerkiksi lääninrajalla asuville ihmisille jopa taloudellisia helpotuksia ja kevensi paljon asioita.

Nykyinen kalastuksenhoitomaksuton ongintaoikeus ennen uudistusta koski periaatteessa vain asuinkunnan kalavesiä. Se laajeni nykyiseksi koko maata koskevaksi oikeudeksi. Mutta edellinen hallitus näytti kuitenkin olevan oikean onkimisen vastustaja, sillä voimaan tullessa laissa puhutaan vain asetuksella määritellystä mato-onginnasta onginnan sijaan ja asetusesityksessä ja asetuksessa myös näkyy, että sinne sijoitetut määrittelyt kelattomine vapoineen, kohoineen, yksihaaraisine koukkuineen ja mato-, toukka- tai luonnonsyötteineen tekevät enemmän kiusaa kansalaisille kuin sallivat kalastamista onkimalla. Näytti siltä, että edellisessä hallituksessa ministeri Pura tai joku muu hallituksen jäsen oli vihkiytynyt rantaongintakilpailujen asiantuntijaksi tai niiden tuomaritoimintaan, koska käytännössä tehtiin hyvin hankalaksi onginta sillä tavalla kuin laki tavoitteiltaan oli olemassa.

Kova väantö käytiin viime kerralla läänikohtaisesta viehekortista. Meillä oli eduskunnassa rinnakkaiskäsittelyssä allekirjoittamani ja sosia-

lidemokraattien voimakkaasti ajama kalastuslain muutosesitys, lakialoite, jossa lähdettiin onginnan ja pilkinnän jokamiehenoikeudesta ja läänikohtaisesta viehekortista. Edellisessä kalastuslakiesityksessään hallitus ei lähtenyt tässä liikkeelle, vaan totesi vain asian tutkimisen olevan tärkeää. Tällainen maininta selvitystyöstä oli lapsellinen. Asiat olivat tiedossa, ja lakiesityksessä olisi silloin pitänyt olla jo viehekorttia koskeva säännös.

Eduskuntakäsittely osoitti, minkälainen voima tässä maassa on maanomistajajärjestöillä ja nimenomaan MTK:lla maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Hallituspuolueet pantiin ruotuihin, ja hallitusenemmistö vei läpi silloisen kalastuslain muutosesityksen, joka jätti läänikohtaisen viehekortinkin siis toteuttamatta.

Kun nyt seurasi tämän hallituksen muodostamisvaiheita, niin huomasi, että toinen MTK-uskollinen soturijoukko politiikan kentällä, ruotsalainen kansanpuolue, asettui hallitusohjelman neuvotteluissa tiukasti vastustamaan läänikohtaista viehekorttia koskevaa mainintaa, ja näin ollen se ei siellä ole. Jos tämän luokan asia on kynnyskysymys RKP:lle, niin olisin toivonut neuvottelijoissa olevan oven aukaisijoita kyseiselle poliittiselle ryhmittymälle.

Näyttää siltä, että nyt tämänkään eduskunnan alkaessa nykyisellä menolla ei uudistuksia niin vain saada aikaiseksi, niitäkään uudistuksia, joiden pitkällä tähtäimellä pitäisi olla tavoitteena. Virkistyskäytön niin metsästyksen kuin kalastuksen osalta pitäisi kuulua ympäristöministeriön vastattaviin asioihin, jolloin saataisiin pitkäjänteisyyttä asioihin ja vastapainoa maa- ja metsätalousministeriön ylimitoitetulle omistusoikeuden suojelulle niin kalastus- kuin metsästysasioissa.

Joka tapauksessa oli välttämätöntä tehdä uusi lakialoite tälle eduskunnalle, lakialoite 4, joka nyt on lähetekeskustelussa. Siinä aloitteessa, jossa on nyt siis 105 kansanedustajaa allekirjoittajina, eduskunnan enemmistö, esitetään jälleen tälle eduskunnalle onkimisen ja pilkinnän jokamiehenoikeutta ja läänikohtaisen viehekalastusmaksun toteuttamista. Se, että siinä on 105 allekirjoittajaa, tulee merkitsemään sitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta asian ottaa käsiteltäväksi, ja uskon, että eduskunnan enemmistön tahto myös toteutetaan tässä eduskunnassa tältä osin.

Mielenkiintoista oli se, että tällä aloitteella oli vahva tuki, 100-prosenttinen näin, voi sanoa, sosialidemokraattien, vasemmistoliiton ja ryhmä

Virtasen taholla, mutta myös kokoomuksessa, voi sanoa, että lähes kaikki tukivat, joiden kanssa keskusteltiin. Mutta erittäin voimakas vastustus oli erityisesti RKP:n taholta, ja nuorsuomalaiset eivät myöskään allekirjoittaneet tätä aloitetta. Kristillisestä liitosta tuli jokunen nimi. Mielenkiintoista on myös se positiivinen havainto, että keskustapuolueen eduskuntaryhmästä löytyi kuitenkin nyt kansanedustajia, poiketen viime eduskunnasta, tosin vain kourallinen, mutta toivottavasti hyvin tärkeä kourallinen eduskuntakäsittelyn kannalta, jotka tämän allekirjoittivat. 105 edustajaa on paljon. Se ei ole kyllä maksimimäärä, mikä täältä eduskunnasta varmasti olisi vielä löytynyt tarkemmalla ja pitemmällä nimien keruulla, se on tietysti myönnettävä.

Viime eduskunnassa todella seitsemällä äänellä hävisi täällä salissa läänikohtainen viehekortti. Silloin keveänä pontena hyväksyttiin lausuma siitä, että hallituksen on selvitettävä tätä asiaa, edelleen sen toteuttamista. Edellinen hallitus tietysti taktikoi asian niin, että se asetti työryhmän, jolle annettiin määräaika helmikuun 95, jolla haluttiinkin varmistaa, että sen ei ainakaan edellisen eduskunnan käsittelyyn sitä tarvitsse tuoda.

Tässä aloitteessa, haluan vielä korostaa, on lähtökohta 9 §:n muuttamisessa se, että kalastusta vavalla ja vieheellä saa läänin alueella laissa mainituin poikkeuksin harjoittaa henkilö, joka on suorittanut tähän kalastukseen mainitulla alueella oikeuttavan viehekalastusmaksun. Alle 18-vuotiaan ja yli 65-vuotiaan osalta on oikeus viehekalastusmaksua suorittamatta harjoittaa kalastusta vavalla ja vieheellä kaikkien läänien alueella. 88 §:ssä on lähtökohta, että jokaisen 18 vuotta täyttäneen henkilön niin kalastuksen kuin ravunpyynnin osalta tulee suorittaa valtiolle kalastuksenhoitomaksu. Maksua ei kuitenkaan peritä yli 65-vuotiailta henkilöiltä eikä henkilöiltä, jotka harjoittavat onkimista ja pilkkimistä aseuksella säädettyllä tavalla.

Hyvin tärkeätä on tietysti se, että tässä ei omistusoikeuteen tietenkään kajota. Viehekalastusmaksusta kertyneet tulot vähennettynä maksun kannosta valtiolle aiheutuneilla kuluilla jaetaan kokonaisuudessaan kalastusalueille, joiden tehtävänä on jakaa varat edelleen kalastuskunnille ja vesialueen omistajille. Tältä osin täytyy sanoa, kun koko maaseutupolitiikan kannalta hyvin tärkeä asia jatkossa tulee olemaan liitännäiselinkeinojen ja uusien elinmahdollisuuksien tukeminen maaseudulla, että tässä asiassa on oltu kyllä sanotaan niin kuin omaa etua vastaan MTK:n ja

nimenomaan keskustan piirissä, kun on vastustettu tämäntyyppisiä järjestelyjä.

Virkistyskalastus ja kalastusmatkailu tulevat olemaan erittäin vahvoja asioita maaseudulla. Siihen sisältyy paljon mahdollisuuksia, joita pitäisi luontaisesti maatalouden ja maaseudun elinkeinojen yhteydessä hyödyntää. Esimerkiksi tänä päivänä, kun kalastuskuntien rajat ovat niin sekavat, ei pysty sitä lippupeliä, korttipeliä, kuukaan harrastamaan. Käytännössä jätetään maksamatta. Niitä tapauksia on ihan yllin kyllin. Tällöin jäävät myöskin vesialueiden omistajien saamat maksut pienemmiksi.

Toisaalta tämä järjestely helpottaa siis virkistyskalastajien laillistakin kalastamista, kalastamista yleensä ja näiden järjestelyjen kehittämistä, ja toisaalta ennen kaikkea se parantaa maanomistajienkin maksun saantia. Tässä on myöskin lähdetty siitä, että viikkomaksujärjestelmä nimenomaan matkailuun liittyen tulisi myöskin läänikohtaisen maksun yhteydessä käytettäväksi. Sillä olisi myönteinen vaikutus.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä eduskunta astuisi jo vuosituhannen vaihteen tunnelmiin ja tämän tarpeettomasti maa- ja vesialueiden omistamista ja omistamattomuutta kärjistävän ristiriidan hoitaisi kuntoon ja tekisi nykyaikaisen läänikohtaisen viehekorttiratkaisun.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäki, joka on aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, varsin seikkaperäisesti selvitteli aloitteen välttämättömyyttä. Yhtenä lakialoitteen allekirjoittajista rohkenen myöskin toivoa sitä, että vihdoinkin viimein tässä eduskunnassa saataisiin nyt päätös läänikohtaisesta vieheluvasta. Tämän asian käsittely eduskunnassa on oikeastaan ollut aika naurettavaa, koska jo vuonna 82 tätä asiaa on täällä varsin seikkaperäisesti käsitelty.

Viime eduskunnassa todella tämä asia hävitettiin seitsemällä äänellä, kuten ed. Rajamäki kertoi. Sitten tehtiin selvitys, jonka piti olla tämän vuoden helmikuun loppuun mennessä valmis, eikä edellinen eduskunta ehtinyt asiaa käsitellä.

Kuten ed. Rajamäki toi esiin, läänikohtainen viehelupa myöskin hyvin paljon selkeyttäisi nyt kovin epämääräistä tilannetta. Kun ajatellaan jotain isoa vesistöä, otan omalta alueeltani vaikka Längelmäveden, siellä ollaan vaikeuksissa, kun on eri kalastuskuntien ja läänien alueita jne. Todella myöskin toivon sitä, että tämä asia valtiokunnassa nopeasti etenee ja eduskunta voi tästä vihdoinkin tehdä päätöksen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun ed. Rajamäen lakialoitteen allekirjoittajiin. Allekirjoitin myös vuosina 87 ja 91 työnsä aloittaneissa eduskunnissa vastaavan aloitteen. Minä näen tässä todella suuren mahdollisuuden. Mutta tähän liittyy yksi hyvin jännä näkökohta. Vaikka elämme kuinka kummallisia laman aikoja, kalastusta harjoittavilla kansalaisilla on varaa. He ovat ilmoittaneet, että heillä on nimenomaan varaa satsata viehekalastukseen vaikka tonni. Muuttamat todella vähillä tuloilla olevat sanovat, että vaikka tonni, kunhan vain pääsee sellaista kalastusta harjoittamaan, ettei ole koko ajan pelkoa, että on väärällä vesialueella kalastamassa. Sehän tässä on juu.

Kalatalouden Keskusliitto on sinänsä tehnyt ihan hyvää työtä, kun on yrittänyt löytää alueita. Mutta jossakin isossa vesistöissä on sata metriä kapea kaistale, joka menee sen päästä päähän ja jossa kovalla myrskylläkin pitää pysyä. Jos luisahdat uralta vähänkään pois, silloin olet rikollinen ja nimismiehen putkassa. Ei tämä voi olla laitaa.

Minusta on upeata, että aloitteessa on 105 allekirjoitusta ja nyt me saamme ns. Suomisen säännön mukaan sen valiokunnassa käsittelyyn ja hoidamme tämän homman pois.

Ed. Mähönen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että ed. Rajamäen tekemä aloite on äärettömän hyvä. Kannatan lämpimästi tämän tyyppistä toimintaa ja tämän tyyppistä lain kehitystä. Valitettavasti vain lakialoite ei saavuttanut minua siinä vaiheessa, kun se oli ed. Rajamäen käsissä. Olisin ilmielini allekirjoittanut sen.

Pyytäisin kiinnittämään huomiota ed. Rajamäen puheessaan esille ottamaan asiaan, että tässä on eräs mahdollisuus. Ed. Pulliainen taisi mainita ihan saman asian. Nyt kun maatalouden rakennemuutos on hyvin pitkälti tapahtumassa, minä uskoisin, että maaseudulla, jos tämä asia oikein oivalletaan ja ymmärretään sen perimmäinen tarkoitus ja mahdollisuudet, se kyllä otetaan hyvin pitkälti ilolla vastaan.

Toteaisin vielä, että tänä aikana, jolloin ihmisillä muutenkin on melkoisen vaikeata henkisesti esimerkiksi taloudellisten syiden vuoksi, uskoisin, että tämän suuntaiset mahdollisuudet kansalaisille sallimalla me säästysisimme aika pitkälti niiltä ongelmilta, joita henkisellä puolella saattaa olla.

Toteaisin myöskin jo käytännössä kokeneena

sen, mihin ed. Pulliainen viittasi, raja-alueiden naurettavuuden suorastaan. Kuten hän viittasi, myrsky- ym. olosuhteissa kalastajien on lähes mahdotonta olla rikkomatta lakia.

Todella toivoisin, että lakialoite menisi pika pikaa eteenpäin ja päästäisiin kunnolliseen ja asialliseen järjestykseen tässä kysymyksessä.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hyvä lakialoite ja on merkittävää, että siinä on jo nyt 105 allekirjoittajaa. Tiedän, että tässä talossa on aikaisemminkin ollut yli 100 allekirjoitusta lakialoiteissa. Siitä huolimatta ne eivät ole tuoneet tulosta. Toivottavasti tämä nyt menee paremmin.

Toteaisin vielä viehekalastuksesta, että esimerkiksi merialueilla nykyinen käytäntö on estänyt matkailuelinkeinon kehittämistä. Suomen rannikolla ei pystytty hyödyntämään esimerkiksi lohi- ja arvokalakantoja sillä tavalla viehekalastuksessa kuin esimerkiksi Ruotsissa. Kotkassa oli 29 päivänä viime kuuta seminaari, jossa hyvin pitkälti käytiin näitä asioita läpi. Lainsäädännön takapajuisuus on yksi kielteinen tekijä ollut tässä.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä ehdotus, mutta tässä tulee mieleen ehdottamani terapiaministeriö jälleen kerran, koska oltuani viimeksi valtion hommissa olin Vaasan läänissä ja siellä nimesinkin RKP:n ryöstökalastuspuolueeksi. Pelättävintä tässä on se, että kun yhteistyö menee hallitustasolla eteenpäin, niin tästä tulee kynnyskysymys tai saattaa tulla kiristyskohde, että tätä hommaa ei saada vielääkään läpi, koska kyse on siellä Vaasan läänin alueella näissä asioissa ihan eri asioista kuin mistään järjestä tai virkistyksestä tai ihmisyydestä.

Toivoisin, että hallitus aivan kuten äsken mainittiin markkinoisi tämän oikein esimerkiksi kustapuolueen edustajille. Varsinkin Vaasan läänissä saattaisi kustapuolueen edustajia kääntyä lakiehdotuksen puolelle, kun se käsitellään oikein juuri suhteessa RKP:hen, joka tätä tulee vastustamaan kaikista eniten.

Eli todella siis upea laki. Tietysti vähän ottaa voimille nähdä, että 18 on alaikäraja, kun tietää, ketkä ovat myös aikamaisia ryöstökalastajia ainakin meillä Tampereella päin.

Ed. Rosendahl: Arvoisa rouva puhemies! On toki totta, että harrastuskalastajia on paljon, jos tilastoihin on uskottava. Mutta suurin

osa meistä on täysin tyytyväisiä, jos saamme istua rauhassa onkimassa pari kertaa kesällä.

Se ryhmä harrastuskalastajia, jotka pilkkikortin tapaan tarvitsevat myös viehekalastuksen läänikortin, lienee pieni vähemmistö kaikista kalastajista. (Ed. Aittoniemi: Eikö vähemmistöjä pitäisi suojella!) Tosiasia on, että nykyinen kalastuslainsäädäntö antaa laajoja mahdollisuuksia harrastuskalastukseen, koska jokainen suomalainen saa onkia maksutta. Tähän ryhmään lasketaan tietenkin myös kesäasukkaat. Alle 18-vuotiaat saavat onkia ja pilkkiä maksutta koko maassa eikä heidän tarvitse lunastaa valtion kalastuskorttia mihinkään kalastukseen.

Tämän lisäksi myydään laajoilla vesialueilla kalastuslupia jokaiselle. Suuria yhtenäisiä lupa- ja kalastusalueita on jo tällä hetkellä kaikissa läänissä, 1,3 miljoonaa hehtaaria vesialueita. Sen lisäksi metsähallituksen hallinnassa on noin puoli miljoonaa hehtaaria. Näin ollen kalastuslupia on saatavilla noin 2 miljoonalla hehtaarilla vesialuetta.

Jos onkiminen ja pilkkiminen tehtäisiin jokamiehen oikeudeksi, mikä sinänsä on paradoksi, olisi Suomi ainoa maa Euroopassa, jossa kaikkien kalojen pyytäminen ongella ja pilkillä olisi maksutonta. Seuraamus olisi ilmeisesti, että sama oikeus koskisi 300 miljoonaa EU-Eta-asukasta. (Ed. Mähönen: Varmaan tulisivat tänne kalastamaan!) — Varmaan! — Suomi on itse asiassa tällä hetkellä vapaamielisin kalastusvaltio Euroopassa muiden Pohjoismaiden rinnalla, kun taas Keski-Euroopassa kalastuslainsäädäntö on huomattavasti suppeampi.

Koska näyttää olevan poliittinen paine saada aikaan ns. parannuksia, työryhmä on keksinyt sen, että viehekalastus pitäisi sallia tietyllä prosenttiosuudella vesialuetta. Ehdotus on sinänsä konfiskatorinen ja perustuslain vastainen. Läänikohtaisen viehekalastuskortin seuraamukset olisivat ammattikalastukselle ja vesialueiden omistajille kohtuuttomia.

Kalastusalueen hallinto voi parhaiten järjestää kalastuslupien myynnin. Alueellisella tasolla tiedetään parhaiten, miten kalastus, myös harrastekalastus, pitäisi järjestää. Tiedetään, mitkä vesialueet parhaiten sopivat erilaisiin tarkoituksiin sekä mitkä rajoitukset ovat tarpeellisia, ja tiedetään myös, mitkä väylät ovat pimeitä. Siksi kalastusalueelle pitää antaa mahdollisuus päättää niistä vesialueista, jotka sopivat virkistyskalastukseen; siis minulla ei ole tarkoitus kieltää virkistyskalastusta, vaan järjestää se alueellisella

tasolla. Tämän takia tätä asiaa ei otettukaan hallitusohjelmaan eikä muutenkaan ole minun mielestäni syytä muuttaa lakia.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En odottanutkaan, että ruotsinkielisestä MTK:sta tullut edustaja olisi muuttanut käsityksiään tai RKP:kään näistä asioista. Tässä unohdetaan Suomen olosuhteet ja todella se, että meidän kalastomme on erittäin vähän kalastettua ja meillä aiheutuu siitä myös erityisiä ongelmia vesistöjen hoidossa.

Olennaista tässä on se, että RKP:n mielestä ja ed. Rosendahlin mielestä ahven ui edelleenkin omistajamerkki suomussaan tässä maassa. Asenne-ero lähtee tästä omistamisen näkökulmasta. Kuitenkin RKP:n ammattikalastajanäkökulma on väärä tässä asiassa. Saimaan hauki ei ole pois merirysästä. Tässä on turha sotkea ammattikalastajiin liittyviin ongelmiin näitä asioita.

Muun muassa Etelä-Savon kalastuskunnat ja vesialueiden omistajat ovat toissa kesänä pitämässään kokouksessa yksimielisesti vaatineet läänikohtaista viehekorttia. Etelä-Savossa on fiksua vesialueiden omistajaporukkaa. He näkevät, että tämä mielettömyys ei ole heidänkään etunsa, ja monella tavalla omistajaporukassa tämä alkaa mennä perille. Mutta ei tämä ole ainut asia. Sama maataloudessa kuin näissäkin asioissa: Joukot kentällä alkavat tajuta monet muutostarpeet paljon enemmän kuin niin sanottu edunajajat vanhakantaisessa linnakkeessa.

Tätä ei ole hallitusohjelmassa lainkaan todettu. Se on hyvä. Nyt on eduskunnan enemmistö tehnyt lakialoitteen ja se on eduskunnan käsissä ja eduskunta päättää asiasta.

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Oli erittäin valitettavaa, että viehekorttikysymys ei päässyt hallitusohjelmaan saakka. Se, että se olisi tullut osaksi hallitusohjelmaa, olisi taannut sen, että sitä olisi voitu valmistella paljon laajemmin ja huolellisemmin perustyön kautta kuin mitä lakialoitteessa, vaikka se kuinka hyvissä käsissä konsanaan saattaa olla. Olen yksi lakialoitteen allekirjoittajista ja tulen tämän puolesta toimimaan. Mutta totean, että tämä oli se ainoa keino, joka jäi sen vuoksi, että se tehokkaasti estettiin hallitusohjelmasta.

Rouva puhemies! Minä luulen, että tällä estämisellä on lopulta haittavaikutuksia paitsi virkistyskalastukseen, myös itse vesialueiden omistajiin ja jopa ammattikalastajiin. Nyt on esimerkiksi saatu luoduksi sellainen käsitys, että vesi-

alueiden omistajat erityisesti vastustaisivat läänikohtaisen viehekortin aikaansaamista. Tämähän ei pidä paikkaansa, vaan vapakalastusryhmän mietinnöstä käy muun muassa monen muun asian ohella selville, että vain 18 prosenttia vesialueiden omistajista oli läänikohtaista tai vastaavan laajuista järjestelmää vastaan. Se siis kertoo siitä, että mieluummin ne, jotka katsovat edustavansa tällaisia ryhmiä, ovat ikään kuin halunneet olla erittäin puhdasoppisia. Mutta minä pelkään, että tällä työllä on aiheutettu niin suuri paine, että se tulee nyt padon yli vaikka väkisin.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Ed. Saario kertoi juuri tuon, että 18 prosenttia vesialueiden omistajista on ollut läänikohtaista viehekorttia vastaan. Se on todella vähän. Asian tärkeys on hyvin laajalti alettu ymmärtää.

Ed. Rosendahlin perustelut, miksi hän vastustaa läänikohtaista viehekorttia, olivat mielestäni erinomaisen kummalliset. Ensin hän piti katastrofina sitä, että jokamiehenoikeus ulotettaisiin viehekalastukseen. Sitten hän perusteli nyt aivan uudella asialla, tietenkin kun EU:n jäsenenä ollaan, että EU-maista ryntäisi tänne kauheasti viehekalastajia. En saata uskoa kyllä sitä, että näin tapahtuisi. Mutta onhan se yksi perustelu sekini.

Se on myös aika kohtuutonta, että ammattikalastajien niskaan kaadetaan tässä tietynlaisia syytteitä. En usko, että järkevät ammattiaan arvostavat ammattikalastajat näkevät tässä lainkaan minkäänlaista vaaraa. Jos nyt jotakin pientä näkevätkin, sillä ei varmaan liene kovin suurta merkitystä.

Totean vielä sen, että aloitteen takana on nyt 105 kansanedustajaa. Paineet asian hoitamiselle ovat todella suuret, ja toivon menestystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 1994

Lähetekeskustelu
Kertomus 13/1994 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. N y b y : Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Siitä saakka, kun EU-kansanäänestyksen tulos oli selvä, on pohjoismaisen yhteistyön suuntausta analysoitu tarkasti. Keskusteluja on käyty kansanedustaja-, pää- ja ulkoministeritasoilla. Tämän vuoden tammikuussa pitämässään kokouksessa pääministerit korostivat, että pohjoismaista yhteistyötä on tiivistettävä edelleen ja että sitä on kehitettävä aktiivisena osana eurooppalaista yhteistyötä.

Reykjavikissä pidetyssä istunnossa päätettiin, että tuleva pohjoismainen yhteistyö perustuu kolmeen pilariin: perinteinen pohjoismainen yhteistyö, lähialueyhteistyö ja Eurooppa-kysymykset. Tämä päätös lähtökohtana olen yhdessä puheenjohtajiston jäsenen Kimmo Sasin kanssa ehdottanut, että Pohjoismaiden neuvostossa on vastaisuudessa vain kolme valiokuntaa, yksi kutakin pilaria kohden. Ehdotuksemme on saanut hyvin myönteisen vastaanoton ja uskon, että se toteutuu jossakin muodossa.

Uudistustyön aikana olen ehdottanut käsitettäväksi ”pohjoismainen hyöty”. Tätä termiä vasten on arvioitava kaikki pohjoismainen yhteistyö. Yksittäisen pohjoismaisen kansalaisen on voitava tuntea, että hänelle on hyötyä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Mutta hyöty saattaa olla myös siinä, että on halvempaa ja parempaa tehdä jotakin pohjoismaisella tasolla kuin kansallisella tasolla. Käsite pohjoismainen hyöty on ilahduttavan hyvin otettu käyttöön uudistustyössä.

Presidiet arbetar nu vidare med reformarbetet och i slutet av september arrangeras en kort session i Köpenhamn. Därefter skall avtalsändringarna ratificeras nationellt och tråda i kraft från början av 1996. Vid sessionen i Kuopio i höst diskuteras utrikes- och säkerhetspolitik och vid vårsessionen i Köpenhamn frågeställningar som kommer upp vid EU:s regeringskonferens.

Det nya sammanslagna sekretariatet tas i bruk från början av 1997 i Köpenhamn. Utöver de ändringar som Nordiska rådet nu gör tror jag att det är angeläget att också riksdagen utvecklar det praktiska samarbetet mellan de nordiska parlamenten. En möjlighet skulle till exempel vara att utveckla samarbetet mellan sakutskotten i Norden.

Nästa år är Finland ordförandeland för regeringssamarbetet. Det är alltså samma år som EU inleder sin regeringskonferens om det framtida

da samarbetet. Rådets nya samarbetsformer gör att ordförandelandet får ett större ansvar än hittills. Det här gör att Finland nästa år får ett alldeles speciellt stort ansvar för det nordiska samarbetet i ett europaperspektiv. Jag hoppas därför att ett program i god tid utarbetas för ordförandeåret.

Rådets regionalutskott kommer att behandla kontakterna till bland annat Baltikum men också de gränsöverskridande regionerna i Norden. Jag tror att vi i högre grad än hittills måste betona regionerna inom Norden. Naturliga ekonomiområden oberoende av geografiska gränser kan med stöd och lokal initiativkraft stärka sysselsättningen och spara offentliga medel till exempel inom sjukvård och forskning. Den här dimensionen får vi inte glömma då vi pratar om Barentssamarbete, Östersjö-samarbete, samarbete med de baltiska staterna och S:t Petersburgsområdet.

Värderade talman! Jag tror att Finland i ett historiskt perspektiv har haft större nytta av nordiskt samarbete än de flesta övriga nordiska länder. Nordiskt samarbete är internationellt samarbete, det känns bara inte så. Vår gemensamma historiska och kulturella bakgrund gör att det nordiska samarbetet känns som en självklarhet, men det är det inte. Med det nordiska samarbetet är det som med demokratin: den måste vinnas åter varje dag.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Pohjoismainen yhteistyö on ollut muutostilassa viimeiset viisi vuotta. Ensin pohjoismaisessa yhteistyössä keskusteltiin sen kansainvälisistä ulottuvuuksista ja asetettiin selvitystoimikunta ottamaan mukaan kansainvälinen yhteistyö pohjoismaiseen yhteistyöhön. Seuraava vaihe oli tämän vuosikymmenen alkupuolella, kun alettiin keskustella niistä muutoksista, mitä Eta-sopimus tuo mukanaan pohjoismaiseen yhteistyöhön, ja nyt tuon kehitysvaiheen viimeistä vaihetta ollaan kokemassa tänä vuonna, kun EU-jäsenyyden mukanaan tuomat vaikutukset otetaan huomioon pohjoismaisessa yhteistyössä.

Täytyy sanoa, että koko tämän prosessin aikana pohjoismaisella yhteistyöllä on ollut varsin keskeinen vaikutus siihen kansalaiskeskusteluun, jota Pohjoismaissa on käyty. Yksi keskeisiä teemoja kaikissa Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa tällä vuosikymmenellä on ollut näiden maiden mahdollinen EU-jäsenyyden ja yleensä näiden maiden Eurooppa-politiikka, ja sanon, että tuolla keskustelulla on ollut valtavan suuri hei-

jastus tosiaankin sekä poliittiseen että kansalaiskeskusteluun kussakin maassa.

Nyt hyvin ajankohtainen kysymys pohjoismaisessa yhteistyössä on työn uudelleen organisointi. Voidaan sanoa, että painopistealueista on jo päästy yhteisymmärrykseen sikäli, että tarkoitus on keskittyä, kuten ed. Nyby totesi, kolmeen sektoriin: lähialueyhteistyöhön, Euroopan integraatioon ja perinteiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön, ja nimenomaan painottaa toiminta näille aloille.

Viime istunnossa marraskuussa Tromssassa lähdettiin siitä, että tehdään pikaisesti selvitys yhteistyömuodoista ja sisällöstä. Hyvin nopealla aikataululla toimintakykyä osoittaen tuollainen selvitys valmistaikin helmikuussa ja sitä käsiteltiin Reykjavikin istunnossa maaliskuun alussa. Tuolloin istunnossa hyväksyttiin ne pääperiaatteet ja tavoitteet, joita tuossa raportissa esitettiin, mutta muodollinen organisatorinen muutosprosessi jätettiin vielä puhemiestön valmisteltavaksi. Tältä osin puhemiestön on valmistellut asiaa. On asetettu erityinen selvitystoimikunta, johon allekirjoittanutkin kuuluu ja jonka on tarkoitus hienomuotoilla esitys seläiseen muotoon, että sitä voitaisiin jo kesäkuussa puhemiestössä käsitellä ja syyskuussa Kööpenhaminassa pidettävässä ylimääräisessä istunnossa voitaisiin tehdä tarvittavat muutokset Helsingin sopimukseen sekä neuvoston työjärjestykseen. Tämän jälkeen tuo prosessi olisi saatettu päätökseen.

Lähtökohta siis on se, että ilmeisesti tuo uudelleenorganisointi tulee tapahtumaan ed. Nybyn ja allekirjoittaneen tekemän pohjaehdotuksen pohjalta, jolloin puhemiestöllä tulisi olemaan varsin keskeinen rooli nimenomaan neuvoston työn johtamisessa, sen organisoinnissa ja myös rahoituksellisissa kysymyksissä. Valiokunnissa tapahtuisi työ siten, että olisi kolme valiokuntaa, joista yksi olisi integraatiovaliokunta, toinen olisi lähialueyhteistyövaliokunta ja kolmas olisi perinteiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön keskittyvä valiokunta. Saataisi olla tarkoituksenmukaista, että perinteiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön keskittyvä valiokunta jatkautuisi erilaisiin jaostoihin jossain määrin eri tehtäväalueitten mukaisesti siten, että se ei joutuisi käsittelemään kaikki kysymyksiä yhtenä kokonaisuena valiokuntana. Mutta tuntuu siltä, että tältä pohjalta on suhteellisen helppoa lähteä eteenpäin ja myös se antaa mahdollisuuksia siihen, että voidaan keskittyä olennaisiin kysymyksiin.

On huomattava myös se, että tarkoituksena on, että tulevaisuudessa järjestetään varsin paljon teemaseminaareja ja ajankohtaisia keskusteluja, ja tällaisia tullaankin muun muassa EU-politiikan ympärillä järjestämään. Myös suunnitelmissa on ollut se, että järjestettäisiin yhteinen kokous Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian neuvoston välillä yhtenä osoituksena siitä, miten tärkeää Pohjoismaille yhteinen lähialuepolitiikka on. Kun puhutaan lähialueyhteistyöstä, niin täytyy mainita erityisesti kaksi aluetta, jotka ovat Pohjoismaille erittäin tärkeitä. Ne ovat Itämeren alue ja arktinen alue, joista arktisella alueella on pyritty myös läheisempään yhteistyöhön Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa.

Tarkoitus on, että perinteinen pohjoismainen yhteistyö jatkuu myös siinä muodossa, että neuvosto pitää vuosittain istunnot. Seuraava istunto on Kuopiossa ja siellä on tarkoitus järjestää ulkopoliittinen keskustelu. Ulkopoliittinen keskustelu on tullut Pohjoismaiden neuvostoon vasta parin vuoden aikana ja tarkoitus on, että yhteiseen ulkopoliittikkaan, jossain määrin myös turvallisuuspolitiikkaan voidaan pyrkiä löytämään linjauksia myös Pohjoismaiden neuvoston keskustelun puitteissa.

Jossakin vaiheessa keskusteltiin myös siitä, että perustettaisiin Pohjoismaiden parlamenteille yhteinen toimisto Brysseliin. Tämä ajatus ei ole juurikaan edennyt, mutta tärkeätä on myös se, että kun Brysselissä toimitaan, Pohjoismaat voisivat toimia mahdollisimman hyvässä yhteistoinnassa keskenään. Meidän täytyy myös muistaa se, että Tanskalla, Ruotsilla ja Suomella on sikäli tärkeä rooli, että voimme välittää myös informaatiota ja toimia äänitorvena EU:n ulkopuolella oleville Pohjoismaille eli Norjalle ja Islannille. Silti täytyy toivoa näiltä mailta, että ne suhtautuisivat mahdollisimman myönteisesti Pohjoismaiden neuvoston kehityspyrkimyksiin.

Mikä on tärkeätä kuitenkin tässä kaikessa yhteydessä muistaa, on se, että pohjoismainen yhteistyö on ollut kaikkein pisimmälle edennyttä yhteistyötä koko Euroopassa, ja tärkeätä on, että olisimme edelleen jatkossa myös suunnannäyttäjiä tässä suhteessa. Siitä syystä on äärimmäisen tärkeätä ensisijaisesti se, että saavutuksista, joita pohjoismaissa yhteistyössä viime vuosien aikana on saatu aikaan, ei jouduta luopumaan. Keskustelua on varsin paljon herättänyt viime kausien aikana Pohjoismaiden yhteinen passiunioni ja sen suhde Schengenin sopimukseen. On selvää, että Tanska tällä hetkellä jo neuvottelee liittymistä Schengenin sopimukseen, ja on vain

ajan kysymys, koska Ruotsi ja Suomi ryhtyvät neuvottelemaan omalta osaltaan liittymisestä Schengenin sopimukseen.

Tärkeätä on pääministereiden julkistuksen mukaisesti lähteä siitä, että tuon liittymisen edellytykseksi tulee asettaa se, että voidaan turvata se, että ilman passia kansalaiset voivat liikkua Pohjoismaiden kesken Suomesta Norjaan ja Islantiin myös jatkossa ja että tältä osin ei tule muutoksia. Ainakin itse uskon, että se Pohjoismaiden viesti, joka on Brysseliin mennyt, on riittävä, että tällaisiin järjestelyihin voidaan päästä, vaikka ne teknisesti saattavat ollakin varsin vaikeita.

Tärkeätä on myös muistaa se, että EU-sopimuksissa on lähdetty siitä, että pohjoismainen yhteistyö voi erillisenä yhteistyönä erikseen kehittyä myös jatkossa. Se tarkoittaa sitä, että erilaisia kehittämiskohteita on löydettävä. Täytyy todeta, että erityisen tärkeätä on meidän yhteinen pohjoismainen kulttuuriperintömme, satsaaminen siihen ja sen hengissä pitäminen. Aina-kin itse uskon, että Suomelle ja Suomen profiilille on edullista se, jos me voimme profiloitua yhtenä pohjoisista, kehittyneistä eurooppalaisista maista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Niin kuin edellisissä puheenvuoroissa on jo tullut esille, pohjoismainen yhteistyö muuttuu ja kansainvälistyy entisestään. Edellisen Pohjoismaiden neuvoston kertomuksen käsittelyn yhteydessä ulkoasiainvaliokunta ja sosiaalivaliokunta lausuiivat, että eduskunnan Pohjoismaiden neuvoston ja kansainvälisten asiain toimistot tulisi yhdistää. Kansainvälisten asiain toimiston ja Pohjoismaiden neuvoston toiminnoista jo nyt on osa päällekkäin, joten byrokratiaa voitaisiin vähentää toimintojen ja henkilökunnan voimavarojen yhdistämisellä. Uskoisinpa, että tätä kautta tulisi myös säästöjä.

Immetellen edelleen, mihin on hautautunut ulkoasiainvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan yhteinen tahto näiden toimistojen yhdistämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

11) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuosilta 1992—1994

Lähetekeskustelu
Kertomus 1/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen Euroopan neuvostoon oli hyvin tuskallinen prosessi. Sitä kesti itse asiassa monta vuosikymmentä. Se oli meille kaikkein kiusallista sen takia, että me olimme mukana hyvin monella tavalla Euroopan neuvoston toiminnassa. Tässä salissa on kymmeniä vuosia säädetty lakeja, jotka on valmisteltu yhdessä Euroopan neuvoston erilaisissa komiteoissa. Suomi on ollut siellä aina mukana, tosin istutettu eri riville kuin jäsenet, samalle riville, jossa istuivat paavin edustaja ja Kanadan edustaja. Varsinaista täysjäsenyyttä Suomi ei hakenut tunnetuista ulkopoliittisista syistä. Itse asiassa sitten, kun ne syyt olivat niin loppuneet, että jo entiset Itä-Euroopan maatkin olivat hakeutuneet jäseniksi, Suomi kiireen vilkkaa sinne hakeutui. Silloinen hallitus teki siinä täyskäännyksen ja tapahtui kaikennäköistä sellaista, joka ei meidän maineellemme ollut parasta mahdollista, niin kuin eivät olleet ne vuosikymmenetkään, jolloin olimme mukana ja olimme sisällä ja ulkona yhtä aikaa.

Euroopan neuvoston delegaation monet jäsenet vuosien mittaan, kun olen seurannut, ovat osittain olleet niitä ihmisiä, jotka aktiivisesti vastustivat Suomen liittymistä Euroopan neuvostoon ulkopoliittisinkin syin. Mutta kun katsoo, arvoisa puhemies, tätä kertomusta, niin voi havaita, että meillä on ollut todella hyvä ja ahkera delegaatio. On tietysti täysin sallittua, että ihminen muuttaa mielensä ja kääntyy toimimaan uusien periaatteidensa mukaisesti. Yhtä sallittua, arvoisa puhemies, on jatkuvasti muistuttaa tästä asiasta.

Tämä kertomus on erittäin erikoinen sikälikin, jos arvoisa puhemies sallii niin totean sen, että kertomuksen eduskunnalle on allekirjoittanut delegaation puheenjohtaja Olli Rehn ja hänen äitinsä Vuokko Rehn on nyt kertomusta täällä tarkastelemassa. Varmaan koskaan edus-

kunnan historiassa tällaista tilannetta ei ole ollut.

Suomi on siis Euroopan neuvostossa ottanut hyvin aktiivisen roolin. Haluan antaa tunnustuksen valtuuskunnallemme kaikista niistä puheen- vuoroista, joita on käytetty ja joita huolellisesti tässä kertomuksessa selostetaan. Meillä on ollut siellä järkevämpääkin toimintaa. Useat edustajamme ovat olleet raportöörinä erilaisissa hyvinkin vaikeissa kysymyksissä, ja eräitä päätöslausumia on jopa, jos olen oikein osannut lukea, hyväksytty ja joitakin on jo melkein hyväksytty tässä ponnistelussa.

Se, mikä tässä kertomuksessa on ongelma, on, että tavallaan näkemys siitä, mihin Euroopan neuvosto on menossa, puuttuu. Minulla on se käsitys, että tätä keskustelua jatketaan vielä ensi perjantaina, kun delegaation uusi puheenjohtaja voi olla paikalla. Silloin hän varmasti tulee esittämään sen näkemyksen, mikä Suomella on Euroopan neuvoston kehittymisestä. Vaikuttaa vähän siltä, että Euroopan neuvosto on eurooppalaisessa kehityksessä ikään kuin myrskyn silmässä. Euroopan unioni voimistuu merkittäväällä tavalla ja kohta ehkä omaksuu ne korkeat ihmisoikeusperiaatteet, joita kantamaan Euroopan neuvosto aikanaan perustettiin. Silloin kysytään, mitä tästä kaikesta jää jäljelle. Sama talo kuitenkin Strasbourgissa molemmilla instituutioilla hyvin pitkälle on käytössään.

Toinen asia, joka kertomuksesta puuttuu ja joka ei ole varmaankaan Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vika, vaan hallituksen vika, on, että Euroopan neuvostossa on hyväksytty monia päätöslauselmia, joissa asetetaan jäsenvaltioille tiettyjä velvoitteita. Missä on tilitys siitä, mitä Suomi on tehnyt näiden päätöslauselmien johdosta? Otan, arvoisa puhemies, ainoastaan kaksi asiaa esille.

Kertomuksen sivulla 33 pohditaan jäsenmaiden varaumia Euroopan neuvoston liittymisopimuksessa. Suomella on kaksi varaumaa. Toinen on aika erikoinen: Suomi ilmoittaa, että meillä ei ole voimassa mitään sellaista lainsäädäntöä, jolla turvataan vähimmäispalkkataso. Niin sanottua minimipalkkalakiahan meillä ei ole. Tällaisen varauman on tehnyt Suomen lisäksi vain Turkki. Minusta sitä varaumaa koskaan ei olisi pitänyt tehdä niin kauan kuin Suomessa on yleissitovia työehtosopimuksia. Mutta kun hallitus on sen nyt tehnyt, niin se olisi ensi sijassa pitänyt pystyä poistamaan. Mutta tästä ei ole kyllä kuulunut hallituksen puolelta sanaakaan.

Arvoisa puhemies! Korostan, että puhumme nyt vuosista 92—94.

Toinen varauksena, jonka Suomi teki, koskee oikeudenkäynnin suullisuutta. Viime eduskuntakaudella oli mahdollisuus antaa vielä esitys eduskunnan käsiteltäväksi, jolla olisi päästy askel siihen suuntaan, että tämä meille äärettömän kiuasallinen varauksena sekin voitaisiin poistaa, mutta siihen ei kuitenkaan sitten taloudellista eikä poliittistakaan voimaa löytynyt. On tietysti tärkeää, että tämäkin varauksena voitaisiin mahdollisimman pian poistaa, varsinkin kun tulossa olevassa perusoikeusuudistuksessa jokaisen oikeudeksi asetetaan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, johon liittyy välittömyys ja suullisuus aivan olennaisena asiana.

Otan vielä esille toisen asian suosituksesta, joita Euroopan neuvosto on tehnyt. Siis Euroopan neuvoston edellinen suositus koski sitä, että jäsenvaltioiden tulee kiireen vilkkaa pyrkiä eroon varauksista. Jos ei niistä päästä, pitää ainakin hallituksen kertoa, miksi ei ole päästy. Varauksena ovat väliaikaisia luonteeltaan. Ne eivät voi roikua vuosikausia ikään kuin erivapauksina jäsenyyden valvovalle.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous tammikuussa 1994 kiinnitti huomiota maantieliikenteen jatkuvaan ruuhkautumiseen ja sen hankalaan tilanteeseen, piti valitettavana, ettei kansallisten rautatiejärjestelmien koordinoimisessa ole riittävästi edistytty, vaan raideliikenne edelleen supistuu. Tässä yhteydessä puhuttiin myös ympäristöongelmista. Tähän saakka asiat ovat tietysti sikäli hyvin, että Suomessa, niin kuin tiedetään, Valtionrautatiet on tuottanut satojen miljoonien voiton ja pääosin transitioliikenteestä Venäjälle.

Tähän aiheeseen liittyen yleiskokous kehotti jäsenvaltioita ja Euroopan liikenneministerikongressia jne., mutta ennen kaikkea jäsenvaltioita, kehittämään investointisuunnitelmia yleiseurooppalaista rautatiejärjestelmää varten. Tässä suhteessa tulemme myös, arvoisa puhemies, tämänkin hallituksen alueelle. Edellinen hallitus ei tässä suhteessa tehnyt oikeastaan mitään, ja uuden hallituksen ohjelmassa on näitä yleiseurooppalaisia verkostoja, mutta siellä jätetään vaihtoehdot auki maanteiden tai rautateiden kehittämiseksi. Kun ottaa huomioon tämän Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen selvän suosituksen, niin minusta hallituksen taholta tulisi nyt viimeistään antaa eduskunnalle selvä käsitys ja selvä vastaus siitä, kumpaa vaihtoehtoa noudatetaan. Euroopan neuvoston parla-

mentaarinen yleiskomitea lähtee yksiselitteisesti siitä, että energian säästön, ympäristön säästön, kaupunkirakenteiden säilyttämisen kannalta rautatieyhteydet ovat ne, joita kehitetään.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, kun tätä kertomusta nyt käsitellään, toivoisin, että valiokunnassa kiinnitettäisiin huomiota myös siihen, miten hallitus pannaan tilittämään eduskunnalle, kuinka se on ottanut vastaan ja mitä se on tehnyt näille parlamentaarisen yleiskokouksen suosituksille ja kaikille muillekin suosituksille, joita Euroopan neuvosto tekee. Ne ovat usein olleet tavallisten ihmisten kannalta tärkeitä, olennaisia, ja sen vuoksi ne olisi pitänyt saada kiireen vilkkaa täytäntöön.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomuksesta Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta ajalta 4.5.1992—31.12.1994 käy ilmi, miten tavattoman paljon ja myös laajoja asiakokonaisuuksia Euroopan neuvosto käsittelee. Suomen kannalta tärkeintä on keskittyä olennaisiin asioihin.

Euroopan neuvoston suurin kysymys ja haaste on Venäjän jäsenyys Euroopan neuvostossa. Se kuuluu Euroopan demokratisoituskehityksen välttämättömiin edellytyksiin, jolla on merkittäviä vaikutuksia koko Euroopan ja Venäjän kehityksen kannalta. Alkuperäisen aikataulun mukaan Euroopan neuvostossa oli hahmoteltu, että Venäjän jäsenyys olisi voinut toteutua jo kuluvan vuoden toukokuussa. Tshetshenian tilanteen vuoksi on kuitenkin ilmeistä, että Venäjän Euroopan neuvoston jäsenyys siirtyy myöhempään ajankohtaan.

Kun Venäjän jäsenyys Euroopan neuvostossa toteutuu, syntyy sikäli mielenkiintoinen tilanne, että Euroopan neuvosto olisi tällöin ainoa todella merkittävä kansainvälinen järjestö, jossa Venäjä olisi mukana, mutta ei Yhdysvallat.

Uuden Euroopan, johon nyt kuuluu Euroopan neuvoston kautta 34 jäsenmaata, on kaavailtu tulevaisuudessa ulottuvan Atlantilta Uralille. Vaikka Euroopan unioni on kiistatta Euroopan taloudellinen ja poliittinen moottori, on myös Euroopan neuvostolla uuden Euroopan rakentamisessa merkittävä rooli.

Euroopan neuvoston tehtävänä on uusien demokratioiden integroiminen sekä parlamentaarisen demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen uusissa ja tulevaisuuden jäsenmaissa.

Suomen valtuuskunnan tulisi paneutua Euroopan neuvostossa erityisesti eurooppalaisten

järjestöjen päällekkäisten toimintojen poistamiseen ajan ja resurssien säästämiseksi. Niin ikään mielestäni Suomen rooliin sopii hyvin se, että meidän taholtamme tähdennetään Euroopan ulkopuolisille maille, ettei Euroopasta ole tarkoitus tehdä suljettua linnoitusta suhteessa kehitysmaihin ja muuhun maailmaan.

Raportista käy ilmi, että Euroopan neuvosto on varsin joustavasti pyrkinyt mukautumaan ja vastaamaan Euroopan mantereiden dramaattisiin muutoksiin.

Suomen valtuuskunnan tulisi jatkossakin paineutua erityisesti Itämeren alueen ongelmiin ja alueen kehittämiseen. Raportissa myönnetään toki Itämeren alueen taloudellinen potentiaali kiistämättömänä tosiasiana. Kyseisellä alueella talous on kuitenkin osaksi melko kehittymätöntä. On ympäristöhaittoja, lainsäädännössä ja hallinnossa on puutteita, samoin liikenneyhteyksissä ja tietojärjestelmissä. Ne voidaan ratkaista vain kansainvälisen yhteistyön turvin. Mielestäni tässä Suomella on merkittävä tehtävä. Euroopan neuvoston toinen Itämeri-kongressi järjestetään kuluvan toukokuun 18—20 päivänä Norrköpingissä Ruotsissa. Toivon, että tämä kongressi saa erityistä huomiota osakseen.

Arvoisa puhemies! Euroopan neuvostossa toimii sen kolmanneksi pilariksi kutsuttu kunnallisia aluehallintoasiain pysyvä, ennen konferenssi, nyt kongressi, eli Euroopan kunnalliskongressi, Congress of Local and Regional Authorities of Europe. Mielestäni Euroopan kunnalliskongressi on saanut liian vähän huomiota osakseen. Eurooppa on muodostumassa yhä enemmän kuntien ja alueiden Euroopaksi. Subsidiariteettiperiaate eli läheisyysperiaate, joka on myös tunnustettu Maastrichtin sopimuksessa, on Euroopan neuvoston keskeisiä periaatteita. Tämä merkitsee sitä, että uudessa Euroopassa päätökset aina mikäli mahdollista pyritään tekemään niin lähellä ihmisiä kuin suinkin. Tämä korostaa kuntien ja alueiden merkitystä uudessa Euroopassa. Niin ikään Euroopan demokratisoimisprosessi Itä-Euroopan ja Keski-Euroopan maissa on hyvin pitkälle edennyt juuri kunta- ja aluehallinnon demokratisoimisen kautta. Tässä työssä mm. Suomen Kuntaliitto on voinut olla merkittävällä tavalla edistämässä mm. Baltian, Venäjän ja eräiden Keski-Euroopan maiden kunnallista demokratisoimisprosessia.

Demokratia, rauha ja taloudellinen menestys kaikkialla Euroopassa riippuu siitä, kuinka suuri yhteisymmärrys Euroopan maiden kesken asioista vallitsee. Tässä suhteessa toivon, että Suomen hallitus ja eduskunta tekevät kaikkensa hyödyntääkseen ja vahvistaakseen Euroopan neuvostoa tässä pyrkimyksessä.

Arvoisa puhemies! Pyydän, että tämä asia pannaan pöydälle eduskunnan 9.5. pidettävään täysistuntoon, jotta myös valtuuskunnan puheenjohtajalla Mikko Elolla on tilaisuus osallistua asian käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Paasilinna: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta, että asia pannaan pöydälle 9.5. pidettävään istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. M. Pohjola ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tiistaina 9.5. pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. M. Pohjolan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Kyselytunti on huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

